

Hind 40 Mrk.

WIRIKIVI

N° 3/4

DETSEMBER
1923

ET NOORED!

AEG SAABUND ON, – SIDUGEM JALATSED JALGA TUGEVAD, VÕO
TÕMMAKEM PINGU YLE PUUSADE, SEST IGAVEN AVALDUSTUNG SEE
HÕIKAMAN MEID KUI KESKÖINE GONG:

LODJAD LYKATA VESILE, SEILATA MERILE, KOHE ENESE MAAD MEIL
JA RETKEMATUID RANDU! . .

SISU.

Juhan Jaik; Võrumaa sonetid 1. Viitina I. 2. Rõuge järv.
Kusta Jõe: Aling
Eduard Nukk: Kaks luuletust. 1. Eelsügis. 2. Surm.
Allex Antson: Laikumine.
Relvo Hong: Et noored!
Vorb Ahimaa: Oõ tullen.
Johannes Järv: Öine rännak.
Ago Liigolta: Vahesein suletakse.
Allex Antson: Sünnipäeval. Poeem.
Emar Eme: Jooni noorsoo liikumise sihist (järg).
Ed. R: Kirjandusline modernism ja noorsugu.
De.: Väljamaalased (mitteveste).
I. Jv.: Jooni Ü. E. N. Ü. Tall. Osak. karskusharu tegevusest.
A. J.: Kas puudulik informatsioon?
J. Voist: Ü. E. N. Ü. Tartu Osakonna tegevusest.
J. Voist: Alfred Koplus †
J. Tünn: Male. Partii Nr. 2. Ülesanne Nr. 4.
Henriko Seppik: Auroro.
Ih-Hii: Väikesi vaatlusi. Toimetusele saadet kirjandus:

Ferdinand Kask'ilt neli reprotuksiooni:
Illustratsioon, „Madonna“ „Portree“ ja „Torm“.

Paul Liivak'ilt neli karrikatuuri:
„Meie noorsoo vaimlised juhid I, II, III ja IV.“

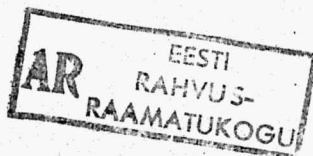
Eesti Esperanto Liidu häälekandja „INFORMOJ DE ESPERANTO ASOCIO DE ESTONIO“

on kõikide Eestis asuvate esperantistide, esperanto sõprade ja poolehoidjate omavaheliseks side-
meks. Tuues juhtkirje, ringvaateid, kirjeldusi esperanto sündmusist (sõnas kui ka piltilis), oma-
vahelisi kõnetusi, küsimisi — kostuseid, kriitikat, retsensioone — bibliograafilisi teateid. j.e., j.e.,
on ta mitmekesisem ja huviküllasem leht. Iga Eestis elav esperantist peaks teda tingimata teadma.
— Iga Esperantost huvitund noor või vana peaks temaga tingimata tutvunema. —

Tellimishind: Aastas Mk. 150.—, 1/2 aastaks Mk. 75.—, 1/4 aastaks Mk. 47.—
Kuulutushind: 1/1 lhk. Mk. 2000.—, 1/2 lhk. Mk. 1000.—, 1/4 lhk. Mk. 500.— j.e.

Tellimisaadress: Tallinn, Postkast Nr. 6.

Tellimisi võtab vastu ka Ü. E. N. Ü. Tallinna Osakonna Esperanto haru
Pikk tänav Nr. 69. kell 19—21.

URUKIVI

NOORSOO
KIRJANDUSE, KUNSTI
JA SELTSIELU AEGKIRI.

VÄLJAANDJA
ÜLEMAALINE EESTI
NOORSOO ÜHENDUS.

Nr. 3/4.

DETSEMBER

1923.

Juhan Jaik.

Võrumaa sonetid.

I.

Viitina I.

Ei miskit pole igatsend nii rind,
kui seda maad, kun tuhat orgu, kallast,
kun päiksepaisten lõõmendab kui kullast
mäerinnakuil, too vaene liivapind,

kun metsatukad sirutavad end
säält küngastelt, kui pilvi lähivallast,
kui uhkelt mööten ümbruskonda paljast;
too maa kuis nüüdki kutsub sinna mind!

Ei kaugena näe sinna Haanja Munamäge,
küll aga künkaid noid, kust algab Lätimaa
ja alguse saab Pärlijõgi äge.

Tan hüppab kivilt kivvi keerlev vesi,
kun kivid püüdvad vooge takista,
säält kohin õrn vaid kostub tasakesi.

1919.

II.

Rõuge järv.

Kui peotäis taevast toodud helesina,
kui hällilaps sa kaitstud tuuli eest,
et kirik, mäed ja kõrgi pilvi vina
võiks saada peegeldet su selgest veest,

nii puhtana sind leidsin ikka eest.
Siis suviõil, kui kerge udulina,
kui muinasaegne linik kingit taevastest
su peeglit paitas, töötin nii mina,

et kui vast saatus kord neist mägedest,
mu väikseist järvist, kõrgeist metsadest
mind tahab kaugemalle ära viia,

siis hinge nii kui nüüd nad jaavad igavest
mu maa, mu armastet nii südamest,
siis süda igavest jääks pandiks siia.

1918.

Kusta Jõe.

Aling.

Kui üle linna laotub pilvi märgi
ja aknail tasa sügisvihma nutt, —
siis Sinule mu unelm-muinasjutt
loob kulmele ööruskeid pärgi.

Sest ligista Su huulte nektaarkärgi
on juua nendest hingen kärsik rutt.
Vaid nii võid paita südant rahutat
kes helluste askeesin Sinu järgi.

Too omad sülelused, veren käärind viinad,
too huulte peeker õnne põhjatuna,
ja silmad lohutaid, käed lillelised täna.

Jo homme lumi, homme surmauni piinad
kõik ängistab. Vaid täna kõrgeim laine
mil arm meest kunagi Su ette heit, oo, naine . . !

Eduard Nukk.

Kaks luuletust.

I.

Eelsügis.

— — — — —
— — — — —

Ah, valu — südampõldu purustellev äke,
Hing — igavesti hulkuv pilgrim.
Hetk uus, uus unistuste-küla, -linn,
Päev tänane on ajakeren ainult täke.

Ent minevikku — paksu pildiraamatut,
laps — mõte palju kordi tahaks vahti.
Veel, veel ja veel ja sa ei saagi lahti.
Pilt kõrval pildi elamusi — teistselt maamatuid

Ja kurbus — mingi nägematu lõng
veet läbi aju mõtlemiste nõelast.
Hingrappa valuroostet tilgub ajasõelast,
kui kuldseid kalu, — päevi helgeid, püüab lootusõng

Veel täna võtta kõik veel täna nii,
ent varsti, varsti kõik on teisiti!
Aeg — homme surnumatja, aeg — hiiglasark,
Seepärast täna elu — viimne mark —
Kui joomar kõrtsi, hoolimatult vii!

Eks inimeg' — leht sügistuulen värisev.
 Hirm elada, õud elu närust kaota.
 Hirm tukasta, hirm silmi kinni vaota —
 Ju elu — pilv tuulen kärisev.

Kord kõigil, kõigil vanuil, sügishallel
 on päevil hing — munk patuher, harras.
 Aeg tarbetu, aeg's liputühi varras, —
 Aeg palumata võõras eluballil.

Siis nagu kased kuldsein sügislehin —
 nii inimesed, olnust näevad und,
 Sund miski südamein. Tund viimne, elusund
 kui närbund roosen — vanuin inimkehin!

Ent kaugel — taga linna, lage rukkinurm,
 mets, metsaveeren heinatühi aas
 hallkollane kui murru pillat paas.
 Nii kõigil saabub niidupäev, — on niitja surm.

Seen olemiseudu inimene — ussikene maal.
 Een elu nagu taga linna tühi, tühi nurm!

II.

Surm

(Vastilmund kogust „Rännakul“)

Ei tulnd meelegi seda, keda oli unustand inime.
 Vaevalt saabus õhtutund, sund miski asetus südame
 seda pureden.
 Keelaten mureden
 maisten unustella vaimu, aimu kel polndki vajast,
 mida inime käskijaks seadis, teadis, et kõik rippuv ajast.
 Üle päid soovid . . .
 Igatsushoovid
 avanid mõttetõlde sõiduks. Võiduks uvveks enese üle.
 Ei olndki sõpra, tõpra leidsid vaid süle
 olema lahti.
 Mitu tahti
 enese hinge sureja süütas, tüütas teisi ja end
 kuni ükskord — siis, viis kaasa lend
 tema vastse miina.
 Kes oled sina, —
 een viimne kel samm? Vamm tühjaks jood!
 Oled vaid aastate ohver, kohver lõppjaama tood
 seen surmulina!
 Nagu lade tina
 langes südame päält, häält kuulden enesen huiklevat:
 inime, naine või mees, ees ikkagi tuiklevad
 teised ilmad,
 mida silmad

selle elu po'e iialgi näind! Käind kuni olete radu
 maiseid, neid mõistusega talland, kalland soove sadu
 enes hingpeekri — valu.
 • Viskas viimse alu
 pääle hapra elutassi — passi kaasa andis —
 surm, et astuks ellu teise, seise üle kandis
 teisele leheküljele . . .

Alex Antson

Lahkumine.

Vihm tasane ja nukker kevade,
 kui ema hallipäaga ainuke
 ja vaikne kodu kõik jäid kaugelt!
 Laev löikas läbi lainetava vee
 jäi maha sadam kaugelt kodu tee,
 kun vanker veeres üksik.

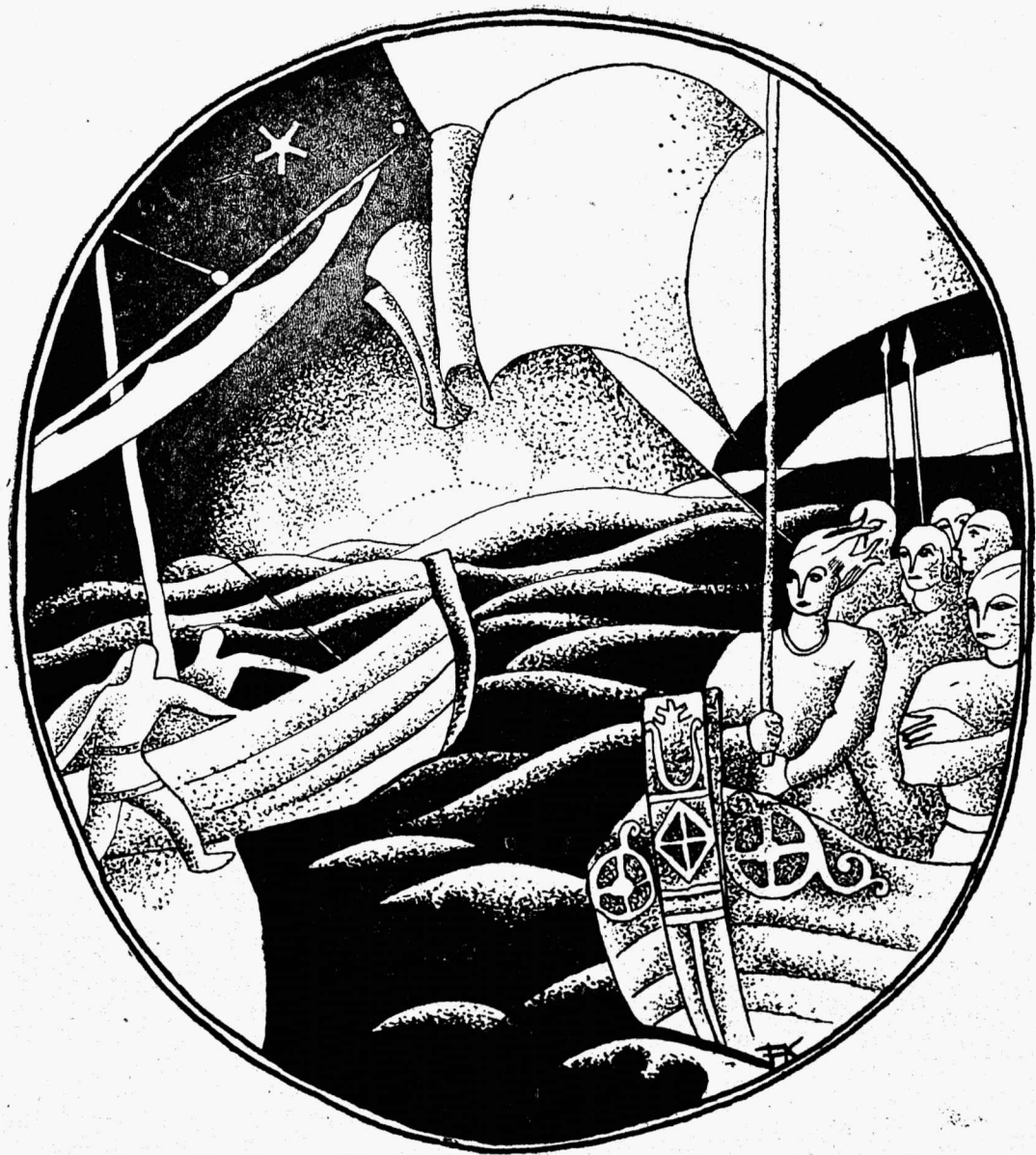
Veel viimised tervitused sulle
 mu kurvameelne ema! Mulle
 veel vanker veerb!
 Nüüd vabiseden laevarattad taovad,
 ah, varsi, varsi kaugused
 me vahel vaovad!

Aeg kaob ja koduta
 pean kaua otsima.

Nüüd seisan nukralt laevsillal,
 kuid millal
 söidan jälle metsavahel koduteid
 ja millal
 seisad jälle sadamsillal
 ja ootad mind?!

Vast aastad mööduvad
 ja Sind —
 ei ole enam!
 Siis ümberingi ainult võõrad
 kun eales pöörad!

Ah rattad, laeva terasrattad.
 südamesse taovad
 ja kodusaare rannad varsi,
 varsi kaugusesse,
 hämarusse kaovad!

ET NOORED!

AEG SAABUND ON, – SIDUGEM JALATSED JALGA TUGEVAD, VÕO
TÕMMAKEM PINGU YLE PUUSADE, SEST IGAVEN AVALDUSTUNG SEE
HÕIKAMAN MEID RUI KESKÕINE GONG:
LODJAD LYKATA VESILE, SEILATA MERILE, KOHE ENESE MAAD MEIL
JA RETKEMATUID RANDU! . .

Ralvo Hong
(Ellu I.)

Vorb Ahimaa.

Öö tullen.

„Tead sa — mis oleks kui lubaksid mulle. — — seda?“ — Tegi Endrek nii pooltaolise ettepanu, väga tasa, rõhuten vaid seda.

„Ja see oleks?“

Endrek kohmerdab; kahmab pärast sõna nagu pimetsi — ei taha leida. Sest tydruku kysimus nagu hoiatus käis järsku ykskõikset tooni. — Vaatleb arupäriden Endrek tydrukut, viivitab hakata.

Anning pinevil:

„No ytle's vaist, mida vaatad nii kaua, mida sa vajad? Ytlend rutem mis seda, see on?“

Endrek jõvvab juba pisut jalule. Sest tydruku karmivõitu kysitlemisel näis jäävat võlgu too endine täitsaeitav zest

„Anning — tead mis — kui jätaksume oma sõprusemängu — armak-sime tead. Arvad mis oleks siis.“ — —

Aimas teadagi teine sellast, nagu ette silmand, mis Endrekul paisun.

„Mis sest ikka oleks,“ nõutleb tydruk lapselikult, ja naerateleb:— „armak-sime minugi pärast, aga — — ei tea keda?“

„Sind“ juubleb Endrek tasa, sõna kui võet valmis. Ja haarab abiks oma-le naljaka põhjenduse, et üks ju ölnud nad sydamesõbrad, kõik see õnnis aeg— kymme või tuhat aastat.

Elevil Anning, hetkeks, selge hõiske mis vilksatub. Kui jookseb Endre-ku silmi, juuseile, huulile ta naeratus salajan — — et kuidas oleks kui tema armaks? — Kui võtaksid enese tervelt ja ängaksid talle? — —

Aga kes teab nyyd milleks — riputab häälde hämarast aknast, kambre nõrguva karge värina, kui kysib, et kuidas see sind siis oleks.

„Võetse sylle vist, põlvile nagu last — — või kuidas? Eka sina ju seda tea — — ega's kedagi.“ — — Ei ytelndki rohkem, poolikuks jättis, salatsev tuk-satus põsil punab.

Ent too õii piige, oli pidem, tõmmat kogematule Endrekulle teele ette. Et see kimbun, ei mõista sõnuga midagi pääle hakata, kui teine kaval, peidab ära end, näib nagu kybetki enam ei armaks. — Nii ehk nii: hakkad särtsima tal säärast juttu, tuleb kõik nii võimatu poolik ja asjatu muidugi, et vaata kun kybar; ent hullem see kui midagi veel ei tea, läheks avalikult ja kumarduks ta een maani, tõkkes aga terved vahel.

Kumbat hargu nyyd minna? Mõlemat pidi riskant.

Aga Endrek seda ei märka kuidas lahti pääseda muu viisi. — Istub nyyd, abi saama kui läheks Anningilt. See aga teispool lauda, tõuseb pusti— keeva naeru kui kõliseb kaela.

Endrek ei paigast. Särtsab taas oma tulirauaga pääle, ei paremaks midagi. Et:

„Ytle kõigepäält — — luband tulla lähemalle, ei tea ju muidu...“

Tule kui saad — näis, kui julge oled, vilksas tydrukul silmist, sõnab aga, et:

„Juba ma ytlin sulle — miks ei, nii nagu ise tahad. Ja siis — — edasi mis?“ — —

Naljakas kyll, kuidas veab. Nii see Endrekulle näib, et alatagi õieti veel ei saand, hoogugi võtta, kui teine juba nõrk, nagu, ei hakkagi vastu. Ja nii võõrastav see, nagu kaitsetumat piirama minek, et Endrekul hoog korruga võet. Mõni samm veel — ja tõmba lipud vardast maha — anna parem ise kas alla? Ja teine see toimiks siis kuidas ega syda kutsub.

Kahtlane kyll, mõtleb, tydruk läbi ja läbi varustet, igate pidi, ise teeb nagu ootaks, kokkuleppeks kui valmis. — No egas nii ylepääkaela see nyyd kyll ei synni. —

„Petad kurinahk ja rohkem midagi; no too's käsi kui lubad.“

Ja meeeldi arvaski, et kätt ei tule, et Anning parem kas põrutab jäädavalt vait, — saaks kurjaks. — Sest — siiski argles Endrek seda tydrukut, mida julgem see võluma, mida rohkem usaldet — seda enam. Juba seda mõtetki salgas, et nyyd — ligistub, vähe veel — ja terve ilm sulab kokku ta ymber,

Aga see temast eemale nihkub, ja käsi toetub lõdvana laua veert, sõrmetippega seda puuduten vaid. Seisab tydruk ja vaatab aide, hetkeks viipab kulmnurgast Endrekut, et torkavalt avatlev, verev tuksatus suul — ylev muige kui syttib uhkama.

Ängas Endrek ta mahajäet käe yle lavva, hoidis peon. Nagu tulikallist saaki vähe eemal hoidis ja silmad säääl. Hää meel et niigi palju.

Sõnab muide:

„See asi juba kauba pääle muidugi, eks ole?“

„Eks me näe — Ja see oleks?“

Kysib Anning nagu nõrkuma juba lööb, veab aga käe hoolikult oma poole, sest Endrekul nõksatus pää, häkisyndind mõte kui ling pidi heituma alla kohe ta kätt. Kumardub aga sellegipärast Endrekule ligemalle, kui tuleks kullete mõni ennemuistene jutt. —

Tore oleks — peaks jääma tõepoolest ööseks, jumalavallatu tuleks kahele — see, kujutleb noormees enesen. Arusaada — et hilja nii kui nii juba, koju laks maad. —

Imelik oleks too, kui Endrek ära ei läheks — niipea. Vaevalt ju hämar-dub alles — aega tal ju oleks ... salatseb tydruk ning kordab unetet kysimust, kogemata suruden kätt Endreku peon:

„See oleks?“ —

„Oleks, — noh — üks olemine, tead muidugi“ —

Ja lasi Endrek tydrukule õlale salatse sõna, nõtket ja vilga nagu nirgi, Et sel nagu linnupoeg käsi peost läind; ära; oleks kui pettund Endreku mant, et kas või eluks ajaks ta pahane.

Aga teab nyyd kumbast, kas tollest, et seda juleti, või ehk pigemini tollest et, ehk osutas Endrek Anningi oma salajat pahandust?

Jäi tast akna keskele avatule must siluett. Karmiinselt lõõskus taevas laskuva päeva. Ning vagune aian on, õõ lõhnade argne tõus. Ylal, kungi puul riitsik heliseb vaid. — Pöördub viimati tydruk, aknalauale toetub selg juba väljaspool kui hämarduvast kambrist ei kuuldu tulevat häält. —

Ja lubab siis, hääl jahe:

„Võid jääda ju ka, kui tahad. Heidan ise ema juure.“ —

Aga emal nyyd nendega enam tegemist. Magama läindki vist, teisen kolmandan kambrin.

„Kuluks uni ära kyll, kui lubad,“ leiab Endrek kohe peri. — Sõnas temagi asjakult, varjab end muidugi nagu teinegi; vaikib taas nagu aega oleks ilmatu palju, õlakil laual ise, pää kämblas, tydruk hoolega silmin.

Juba sel oma lugu vagusi tulekul; ei käed paigal enam ega jalul pysi. Valged sääred nihkuma libisevad akna all hämaran, — sõrmil ärevil midagi teha. Tunneb Endrek ei tea isegi, millest õieti, aga tundub tal, et rahulik oleks, aga Anningil ärev. Tuul nagu pööraks.

Kui kysib Endrek, nähtavalt yksta'skõik:

„Kelle sangi sa mulle lubad, siis, hyväkene?“

„Oma ju luban, kelle muu.“ Kahelden tydruk juba ytleb; ebaaleb, et kas ei varja Endrek naeru enesen tema jaoks? Et teist mõtleb vaist ja teisiti

kõneleb. Et lööb vast aimama Endrek talle järele, ja tuleb igavene pettemäng, — sest teab ju Endrek küll ammust aega seda, kelle kambren ta on, kelle voodi ja kõik.

„Oled väsinud vist, et sāngi kysid“ teeb Anning leplikku juttu; tahab ta nāha seda yhte — mida see Endrek oma pāast abin kavatseb.

Teine vaikib — saladus kõik. —

„Tee, kuidas tahad. — Sāen sul siis aseme kohe valmis, ja hyva ööd,“ syrtsab see nagu haavata saand, tehtult terav.

Aga Endrek juba akna man, võtab need kāed mõlemad teine teise, kummardub talle lāhele, vaatab pikka, otsekuu kurb:

„Jātame viimaks jārgi, milleks too võõras māng. Tean ju kõik see aeg, et see ei ole sina, kes nõnda kõneleb. Et karm ja kylm. . . Aga — sa ju tuled — lāheme ju yhes.“

Tydrukul jālle vist pyynis peon:

„Tulen kyll, koju saatma, miks ei. — Aga Endrek, kes see siis oli — lubab ikka siia jāada ja kõik, ja nyud — kuidas sa n'd sihande oled!“ . .

Ligineb ise, et põlv puudutab Endrekut.

Rabas Endrek aga rippuma jāava kysimuse omale:

„Kes? . . . kes muu kui sina olid, kes lubab, aga ei — ja nyud sa jāad, teisiti ei ole siin midagi.“ Ning õiendab Endrek, et:

„Anning, ega sest ju midagi ei ole, et yhen sāngin, vaiba võlame ju vahele. — Võib ju pooleks võtta kyll, ega see tal midagi ei tee. . .“

„Hoidku kyll! . . . siis niipaljukest oligi; puikleb teine taas. Arvasin juba, et no midagi õige hyva ikka pakub see ööbija, aga võta nāpust. Ja isega teada, et teeme pooleks — meil see öö ju yhen tihen — eks ju? . .

„Ja yhen taren ja yhen — tead isegi kuidas edasi,“ pikendas Endrek naeru varjult seda kenat jagatavat. Ning lasi pudeneda tydrukul põsele yhe teise „eks“, vaevalt aimatava.

Et võpatas eemale tydruk:

„Rumal oled veh! Teab mis ta veel ei mõtle. — Ei luba nāed ilmapāäl!“ — Aga ise kui pillub sādemeid tās.

„Hāas kyll“, kohmab Endrek, „kui ei siis ei, mis sādēl ikka parata.“ — Halba aimu tõi Anningile kui korraga naeratlus ja ylev sāra Endrekul kaob. Silmad tol hetkel teda māaratu usaldand, imetehen, — Endrekul raskuvad nyud, vajuvad alla talle sylle. — Kõigevāhemat enam ei kõnele, pāa nõksatund alamall, kāed maas ta põlvil.

Hakkab hellitlema Anning tend nagu last. Ja argub avale tan māngu varjult see toon, talle omane, nagu flöödi hōbedane lõng sen hāmarusen, kui kõneleb:

„Võiksid ju yksinda kyll — midagi pellate'i ole ju. Akna tõmbame kokku, ukse keerad lukku ka kui tahad. — Ega's ei pelga siis — ei ju? Lāhen aeda veel ennem, toon hulka sulle neid õiseid lilli — nāed sādēl hāmara kāest toon. — Kae siin on neid ka, väikēsen vaasin. Kumma lõhnatsed nood vāga, väiksed nagu — ujuvad öökulmu all vaid — tunnend ju. Ja tead — õisi ei ole neil, usud ei ole õit. Ja pāeval nad hoopis peidul on, ainumut sa ei nāe — ega lõhna. Öö annab nood õige kybeksed ja — õied ongi. Teaksid Endrek — nāib vahest mul, nagu mu enese hing olekse nii — peidul see kui aga pāev on ja nāhikse tend. Inimese hing — igal yhel, on ju nii? . . .“

Kerkisid sõnad nagu ligistet liig kuumena ja hinguden nagu suure viiuli rinnust, soiguden yle keeli. Oli kui salajam võõras tulekul, aga nii — pooldi pelguden alles; tundmatu kohin sūdamest sōostus laiali tervesse kehha. Oli õõn lābi mustavi hongude verev tõus.

Johannes Järv.

Öine rännak.

Olime matkand lõpmatuid päivi vaid mööda tühje sõjast hävitet nurmi. Kõikjal tervitasid püstkorstnalised ahivared, kuhu pagend jultund, kraaksuvad varesed. Nad häälitsevad jõledalt, ning sest kaikus verrega märdunud relvide järele sünge igatsus. Olid harjunud söönuks saada kuumast, vahutavast verest. Ühtki jälge endisist õnnelikest, — elutsevaid orgu ja märke ühtlasi pillat talumajus — ei söandand mürisevad tankid jäädvustada. Tulevalle põlvele ja mälestuste vastsetl ärkamisele, pääle kurba uinakut, polnud säilitand tapakirved mittegi nälgind koerapeletist. Ikka vaid põletet kivikalnakud ja kraaves hirvitavad luitund inimkorjused kohutavais pooses.

Seda ilmatut tagajärgede panoraami palistas verstade tagant ürgmets. Too oli läbipuurit püssikuulest, miks põlised kuused purskasid endist välja pikki looklevaid vaigu nooli, värvikalt läikivaid metsa hauas. Tahtsime läheneda tolleni. Keskk suve närbuvad tunnid lokendasid päikese kerisest ning tuul visises vastu kuumat, lämmatavat sauna leilina. Olime läbiimbund uima-

tuseni sest kõrbe mõnususest. Pää kohale kumerdet sinine taeva kangas vajus kui alamalle, tahtis pigistada meid põletavaks auruks. Ent suutsime seista veel jalul. Jatkasime teekonda. Metsa juhtis teist vaid üksik, jalgu kargavaist ohakaist ja kõrbend rohtkasvest läbipalmitset.

Igal jalatoengul murdus kollane rohi ning maakamar kumises süngelt, kui suvikuumusest tühjaks öönistet. Uudishimulised varesed hiilisid tasasel tiibe vuhinal lähemale, mõistaandes, et neile toiduks mahalangeksime. Silmapilksel pettumusel kargasid nad aga ehmunult eemale, sääljuures kurjalt kätemaksu ihas kisendades. Meie kolm aga liikusime nende meeleepahaks ikkagi edasi, ehkki janu ja koormava palavuse käes viimaseni kannatades. Viimased vast andsidki röövlindudelle lootusi.

Metsa tihedus andis end juba tunda. Veel kord harata lõppeva jõu järele ning siis lamada pehmel samblal põliste mühisivate okaskasve all, kes kui kaitseinglid väljasirutet kätel meile igasuguse julgeoleku garanteerisid. Päid kiduralle kadakalle toetades vestaks haavat, tuulevintsutuis kibedalt halavate kuuskedega elavat juttu; oleks meil kõigil ju midagi sõnada

Olimegi metsa varju piiril ning selle tumeduses sosistasid lugematud saladused meile uusi lootusi vastseks rännakuks. Sirutasime näljast ja janust läbipuret kehad samblastikule ning luupainajalik väsimus needis nad vihaselt metsa kamaralle.

Kui virgusin nägin tihedaid tähti taeva all mänglemas. Ümber meid aga koondus tume mets, lauldes kolmele eksinulle lohutavat unilaulu.

Äratasin seltsimehed. Tõusid mõlemad vastumeeli.

— „Öö!“

— „Öö!“

— „Öö!“

Uskudes rännaku vaid ühte sihti — suunduda inimeste juure, heitsime väsimuse ning valmistasime edasi. Jõuline kuusk päade kohal pöetas kaste pisara mulle näkku. Ehmusin, ülalt langes täht.

Kuuendal ööl astusime teele. Kitsas ja vaevane oli põlismetsa rajat siht. Võib olla ei teind seda inimesed, vaid kari, kes kunagi siin kuumuse eest metsa pagend. Kahelpool teed kohtusid puudeoksad vastastikku ja säält läbitungides kriimustasid nad nägu ning käsi. Ei saand ent mõelda seesuguste vastutulematuste pääle, lootsume, ehk võimaldume seda kaudugi suurele teele. Sää! elavad alles inimesed; — kuid nad on kaugel, liiga kaugel veel.

„Kus elavad me inimesed?“

„Sää!“

Sündmatule küsimusele lühike vastus. Kõikide mõtted kogusid eemale isesugusesse punkti, kus nad ühteist ei tunnud.

Sõnutult tõusid ja langesid kuus tuima jalga, juhitud meeletust teadmatuses. Aju oli raske ja koormas tühjusega nälginud keha. „Kuus päeva! Kuus ööd! Järgneb seitsmes, kaheksas. . . Ikka raskeneb pää ja vajutab elutuid jalgu. Viimaks murduvad luud ja veretu keha tõuseb õhku, — vaid tinane pää toetub õnnelikult katkend kondi hunnikulle.

— „Vahest sureks.“ — — —

— „Kellele?“

— „Surmaks!“ — — —

Lõppes rada. Mets oli tihenend üheks vahetuks puuks. Kuu kisendav nägu ootas meie hävingut. Tähed tantsisid tulisabul veritantsu. Nälg! Roomasime veel, vedades omi kõhedaid kehi ihu tungivate okste vahelt. Rebenesid riided, roosa veri tungis ahastades juussoonist. Veel kaugel ootasid inimesed.

Äkki — ees tõusis süllani kivikuhik. Sees mustendas avaus, milleni ulatas parajati äsja tallat teerada. Milleks too ehitet, ehk kelle poolt, polnud aega juurdleda; otsustasime sisestuda avausest. Ümberringi vaid tihe ürgmets, ainuke edasijõudmise võimalus varisevas kivivares kasutamiseks.

Oli halvavalt pime, ent kuiv. Sammudes kaugemale, vilkus ees vaevalt tähelepandiv valgus. Rõõmustades kiirendasime käiku. Valgus kadus. Ent pea tuli see vastselt nähtavalle.

Lähemalle jõudes selgus, et meelitas vaid kuu meid kaugemale lootusetu pimedusse. Ka polnud me lähedal maapinnale; iga uue sammuga kadusime sügavamasse, kuhu juhataski maaalune käik. Ühalt, kusagilt kõrgelt vahitsid tähed läbi väikese praokese õõnsusse, tuues meile raskeid pettumusi koormaks. Ei kuuludki tublide mändide rahustavat müha, olime liig kaugel sest.

„Kuhu läheme?“

„Kuhugi läheme.“

Jatkasime hääbunud lootustega rännakut. Hing mattus raskest mürgisest õhust ning valgusetuse tunne tõukas sügavalt pähe. Ülal kohises midagi, mis edasi sammumisel valjunes. Maaaluse käigu põrand libenes ja kahel pool seisvad seinad tõmbusid kokku. Edasimineki oli kinnipand. Korruga libises üks seltsimees ja langes raskelt karjatades põrandalle. Sume ohke avanes rinnust ning flegmaatiline hoigamine kuuldus. Algas otsimine õnnetu järele. Viimaks komistasin kukkunu üle. Ta lamas seljali, pää vastu niisket käigu seina visat. Hingas veel vaevalt. Tugeva jõupingutusega suutsime ta kätele haarata ning algasime teekonda tagasi tulnud teel. Vaevane oli väljapääs käigul. Koorem liig raske väsinuile, kes kõik igal sekundil mahalangemas.

Pidi lõppema maaalune käik, algama uus keset tihedat metsafooni inimeste juure. Rahekesi, kolmas suremas kätel, pidime leidma tee metsa taha, kuhu millegi pärast läind kõik inimesed. — „Inimesed miks elate säälpool metsa ja ülal maaalusest kägust?“ . . .

Eksinuil algas seitsmes päev. . .

Ago Liigolta.

Vahesein suletakse.

1.

Lipnik Arno Saade oli täna rõõmsan tujun. Sõitis vaksali, pään tantsilarid — mõtted, sada vallatust, samapalju pidukelmusi komplimenteks ulatada. Vastu nägu hyppasid lumehelbed tuisk ja tuul, ent Lipnik Arno Saade naeris vaid neile, avas näo kadeduseta: las mängivad.

Lipnik Arno Saade oli tubli poiss, seda pidid tunnustama kõik. Menu oli naiste juuren, ent hing kummaline, hoidis ainult endale. Vastoludest syndind paradose avaldas vaid. Neid kuulati seda himukamalt, mida vähem oli nende taga.

Palju oli töötand, ent nyud hakkas surema pettumusten elu pääliskaudsusse. Tundis teravalt seda traagikat ja põgenes tyhjuse eest fantaasiate valda.

Ent täna oli rahul endaga. Oligi põhjust olla rahul, uhkegi võis olla. Yleeila oli viibind valitsuse poolt Prantsuse kylaliste auks antud ballil. Oli saand sinna Lala, oma Lala, kes oli vaid unelm nägematu juba kaks aastat. Jõid mõlemad sädelevat vahuviina kristallklaasest. Lala naeris temale, Lala näon luges sajad saamata jäänd kirjad, et Lala tagasi temale. Eila hommikul kuulis staabin, ei sõdiab kaasa sõjaväelise saatkonnaga Stokholmi,

Kopenhageni, Londoni ja Pariisi. Pariis! Enne kui näha seda eluküllast linna, tahtis ülevoolavan rõõmun kylastada oma ema, kes elas Loodeväljal yksi yksikun väljarenditud talun. Selleks sõitiski. Saatis isegi telegrami, et sõidab ja et oleks hää, kui saaks selleks ajaks hobuse vastu. Pärast mõtles, et telegramm mahajäetud maanurgan, kus kirigi haruldane, võib sünnitada asjata ärevust. Naeratas sarnase võimaluse yle ja unustas telegrammi.

Oli suur unistai ja läks mööda päevade elust. Unistaina ja endasse syvenenuna jäi võõraks kodule, emale ja vendele. Nii paljugi oli tegemist endaga. Vist oli juba yle kahe aasta, kui oli viimast korda synnikodun. Nyidne kodu oli igalpool, kun võis jääda endaga. Seda võis täielisen yksindusen ja kõige paremini veel suuren seltskonnan, võõraste liikuvate ja kõnelevate inimeste keskel, teatrin, konsertel, ballel. Tahtis inimesi ja tahtis jääda jagamatult endale.

Nyid sõiten tõusis selgelt teadvuse pinnani, kui võõras tema kodule. Emat vaatama oli sõitnud ainult kaks korda sõja ajal, mõnepäevalist puhkust kasutaden. Siis luges omaks kohuseks pyhendada need päevad emale, kes tema sõjale andnud. Rahu saabuden veetis omad puhkenädalad mujal, suurimalt osalt merirannikul liivluidete ja vee vahel, kun hypesid pimestavad päikselaigud.

Vagunid olid vaikselt liikumist algand. Tundus vedrutavaid raputusi ja hingen vibutav sõöst läbi lumise öö. Armastas ronge, mis kihutasid põlevail silmil metsadest läbi. Yha tormaten yle tuiskavate lagendikkude. See oli temale sõit universumi, laotuse lõpmatusse, kust võis tulla tagasi ja vaadelda end pahiseval rongil väiksen kupeekasten, enda mõtteid mälestusi, soove. Nii hää oli tulla lõpmatusest ja kanda endan läinud öö Lala silmin naervat suudlust.

Nii oli:

Kiikus rongil alati oma unistuste laineten.

Oli kirjutand Lalale palju kirje. Ei mäletandki enam kõiki. Vastused lõppesid juba rohkem kui aasta. Lalal oli suur hing, kummaline hing. Sinna võis uppuda, ent Lala naeris ainult. Nii suur oli Lala hing.

Kolm päeva tagasi kohtas Lalat kontserdil. Veri ähvardas seisma jääda, kui nägi eemalt. Laskis teda kaks korda mööda minna, enne kui võitis enese. Galandina ja simuleeritud ükskõikse viisakusega kutsus valitsuse ballile.

Tuli.

Garderoobin kooris mantlist jumaliku neitsi. Ei julgend imetleda, imettesid pilkudega teised.

Pärast esimest valsi ja klaasi murdus hingen. Nägi Lalat samade silmega nagu kõiki teisi. Oli hurmavam kõigist, ent ka sarnane kõigile, kes lubasid sirutada enda järele käe.

Õhtu rõõm vaid sellen, et temaga ilusaime daam ballil. Endine oli kauguste taga.

Oli julge ja väba, isegi häbematu. Sellega võitis.

Jäid yksi madalalle diivanille. Lala vahtis kaminasse, selg pöördud temale. Tundis lahtirabelevat tungi seda ilusat valgel kaelal kantud pääd käte vahele haarata, tahapooole murda ja nii temale avanevaid huuli suudelda. Mõtles, kas vihastab too naine, läheb ehk reageerib veel energilisemalt? Teadis, keegi ei olnud veel seepärast temale pahane.

Haaras tolle pääd, suudles neid huuli. Ootamata naisele.

Hämmastus Lala, tahtis näidata end vihasena, ent hakkas naerma. Nyid oli Arno enda kord hämmastuda. Ent naine suudles teda kiirelt ja põgenes oma endisesse asendisse.

Lendasid õised jaamad. Tulid inimesed, läksid inimesed, Yha ruttavan liikumisen uinus. Kauguste unelmi oli matnud kehade ihkesse. Uinuden teadis, võib igal ajal kylastada Lalat. Mustad öösilmad akende taga. Vagun valge ja soe.

Magasid inimesed rongin tormavan yha edasi. Magasid inimesed, ent maakera sõöst oli aastatuhanded läbi ilmaruumide. Kosmilise une ja väiklase vagunin leviva hubasuse vahet tuikunden tundis seda. Kontrastide piir oli terav, äärmused pörkasid kokku ja vajusid laiali. Yle tyhjuse nende vahele tõmmati mälestuste täismaalitud lõuend.

Kuueaastase lapse sygispäev tare savipõrandlisen võõrusen. Suits halli siidkangana yle pääd. Reheahju leekivil vana Juhan. Teman mulla, õiste rehepeksude ja suviõhtu vooga-

vate viljaväljade hing. Lastel lyhikesed lambanahksed kasu kad seljan. Mäng kividega ja liivaga räästavee uhutud rennin. Lahkuvate kurgede taevas.

Veel lähemale teadvusetuse tumedale seinale. Kolmeaastasena kõhuli tagakambri laudpõrandal. Een kulunud raamega kivitahvel. Ei tahtnud õppida harilikke tähti, lõi endale uued salajate keerude rikkustega, et sai terve tahvel läis yhest tähest. Nii unustaski omin fantaasiain juba õpitud tähed, kuni pidi kuueaastasena algama uuesti.

Esimesed aastad koolin, linnan, pärastisen päälinnan. Suved vanemate kodun. Kevad õhtu põllul. Silmapiiriks kidurad lepidud, üksikud haavad ja tykk kuusemetsa kõssi-vajund majade taga. Kaugemal heinamaad pajupõ õsastikuga. Veerev päike tõusvasse uttu.

Sammus isa mõõdetud sammega yle põllu, kylvaden minevikku hingavasse mullasse siginemist igatsevaid teri. Töörikka mehega yhen astus õhtu pühelikun tõsidusen. Arno vedas jalaga itsmeid. Hing harras, tunden maad kõneleman. Ohtul läks väsinult koju, kanden endan maa ja tumeneva eha armastuse avarusi. Suureks paisus hing, ulatas sylelused ymber maakera, ulatas arglikult vilkuvate tähteni.

Rong nagu soomusrongki. Ent säääl magas kõval laual, põrutas rohkem ja vagu mid räpased.

Sõtta läks vabatahtlikuna, siis kui aeg kõige lootusetum Eestile. Ei hoolind ema keelust, sest hingen suursugune tõus võit enda üle ja kimelev iha mängida surmaga.

Sõdis talvest läbi, pimedan ja tuisun. Lõikas tääk yhen kylmaga kehi, kuulid peksid kui raudkepid jalgu, käsivarsi ja päid.

Kui tuli esimest korda kaheks päevaks tagasi koju, uinus pehmein padjun, toan mugavan – ja sõdis edasi. Ei olnud vaerahu ajudelle. Keskööl ärkas. Kohkus ja karjus omile meestele (vennad magasid saman toan), kes neile luband riidest lahti võtta. Kohkus veel enam, nähen end ka vaid särgin. Rahustas ema hoolitsev nägu, kummarduv voodisse.

Edasi sõdis metsadest läbi.

Vaikne endale rongil, luurkäikel ja granaatide paukuden. Vaid korra soris täägiga kellegi lumele kistud ajuden, inimese, veel soojan ja värisevan. Vaatas purukspektstud päid, ei lausund sõnagi, vaatas seljataha tsink traadiga seotud käsi, oli veel vaiksem.

Tumm ja yksi, syda seitsme riivi taga, läks mööda rahust ja lumede sulamisest.

Ärkas taas hällvuän öhtun merirannikul, violettmeren, vaiksein laineten hõbeseljalisin, sulisevain rannikliivasse. Nyd sole noor ohvitser lootusrikka tulevikuga. Ent hing rikkam kummalisi unistusi kui kunagi varem. Mängis taevastega nagu laps liivaga: taevatähed liivaterad. Tundis maakera pöörlemist ja armastas valgust üle naervate naishuulte.

Sellane oli, sellasena sõitis.

2.

Tuulehiilid käisid üle kolme metsade, soode ja heinamaade keskel saarena tukkuva Loodevälja talu sygava lumega kaetud katuste. Vihisesid raagun lepikun, myhisesid kahen kuusesalgan, kiunusid pajupõõsastikun ja söötsid vabalt üle enne suuri metsi lageda soo. Tuul oli äritatud, sest lumi ei lasknud enam endaga mängida, ähvardas minna sulale. Saabuvan videvikun oli taevast niiskehall õhk nagu tumenev vesi, millen sulisesid puie alasti oksad, kosena kohisesid kuused.

Esimesse tallu sõitis punase näoga ja kohmakate kylmast tursund kätega poiss posti ja telegrafi kontorist, tiliseva kuljusega aisa otsan. Kraaksus vares risti üle tee ja haruldast kylalist tervitasid koerad plahvatava haukumisega yhise koorina kõigen kolmen õuen. Nii harva saab haukuda võõrast.

Lävele ilmus vananend taluperenaise kuju, läbi avatud uste paistis auruga täidetud kõõgist raiutud hagaden visisev tuli pliidi all. Ann Saade, mees surnud mõni aasta, nõrgaks jäänd murest, tööst, vanadusest, yksinduse kurbusest, ärevaist mõtteist poja pärast, kartis halba sõnumit tuleman. Näitas kuhu hobune siduda, kutsus postipoisi tahakambri. Sulasid tema jalgelt porised lombid põrandalle.

Sai telegrammi. Luges. Saab näha Arnot homme. Onnelik teaden poega tuleman kandis lauale rasvan säriseva sealiha, sooja karaski, värsket või ja praegu lypsetud piima. Kõneles Arnost uhkena, omast pojast kellest saand koolitud mees, ohvitser hää kohal päälinnan, kellega läbi käivad isegi suured mehed, peavad lugu kui ausast sõjamehest, isamaa kaisjast. Siis oli võitlend ka tema, kui sõda jäi seisma metsade taha ja jättis puutumata „Loodevälja“ talud. Kuulas poiss, ei mõistnud palju, pyhkis käeseljaga suu ja ruttas hobusega, et mitte jääda tulevase õhe. Olevat isegi hunte karta metsade vahel.

Tõttas Ann naabritallu teatama uudist. Oli vaevast aega tunda vähe häbi, et nii palju lobisend omast õnnest rumalalle poisile.

Tihenes pimedus, kohisesid metsad, vilkusid tuled akendest. Haugatasid koerad rõõmsalt tuttavalle tulejalle, hyppasid tema najale, sirutasid pääd sililituseks. Tõrjus koeri manitsevate sõnadega, kurjustas, häämeel, et koerad rõõmsad tema tulekust. Armatsevaid sõnu ikkagi ei saand täna jätta ytlemata neile.

Vahe-Loodevälja peremees oli veel elav vanamees, kuivetand, vähe ettepoole kõveran, koputas piibu tyhjaks pliidi nurgale, viis naabri perenaise sohvale, millega uhke üks tema kallist poissmehe tagakambreist.

Telegramm on tulnud. Arno tuleb koju, Loodevälja talusi vaatama. Synnikohta ei unustata siiski nii kergesti. Vahe Hans läheb kutsub oma juure ka Otsa-Loodevälja rahva kes jäänd önnistamata lastega, kõnelema uudisest ja Arnost. Yks poeg, ainus poeg neile kõigile.

Läks. Otsa-Loodevälja õuen peatas, sydamen imelik liikumine. Vaatas omi hooneid pimedan õhtun, musti seinu all hallide lumemytside. Kadestas Anne, kes nnyd sää, kun aknast kuus pikaks tõmmatud valgusruutu lumele, ylemised laiema.

Õhk oli veel pehmem. Tuul, leppind lumega, silitas pimeduse teki all lund, nii et see hardus ja imes pisarad sygavasse, kylmetand mulla ja surnud rohukõrte ligi. Räästas nnttis yhe tilga Hansu käele.

Sellest ärkas. Sai kätte Otsa Tõnise rehetoadt kuivavaid teri segamast, Ellu laudast kuhu läind vaatama, kas must lamma poegib täna õösel, et siis teada valvata ja minna appi. Kohendasid vähe riideid, kuulsid uudise, postipoiss toond isegi telegrammi, läksid kaasa Vahe Hansu sohvaga kambrisse.

Kõnelesid Arnost, uhke noorherra vist tema, päevasest tööst, kõigile jõudvast vanadusest, ilm minevat sulale, homme tarvis veskile ja metsa hagude järele. Ragises tuul akenden kahises räästan, vubises vahel tuli lambin, hakkas saagima lõõri praon kilk. Nii teevad hommikul: Hans annab hobuse ja saani, Annel ei tarvitse oma rentnikult omat talust kysida, rentnik halb inimeseloom, vastameelt kõigile, nagu kutsumatu kylaline nende yhisen Loodevälja peren, ent Otsa rahva poolt on Ellu äsja koetud kirjud tuliued ohjad. Tõnis võib need kohe tuua ja rehealla saani pääle panna. Vaksali vastu sõidab Ann ise, hommikõõ pimeduse pääle vaatamata. See õigus ainult temale.

Otsa Ellul aeg koju magama minna, hommikul vara lehmad lypsta, vanamehel veel varem hobused sööta. Jäi Vahe Tõnis veel istuma, kentsakad mõtted tykkisid ligi, Ann oleks võind ka tema. naine olla ja Arno tema poeg. Ent oli läind teiseti: Nnyd aga Anne mees, Loodevälja tubli peremees, surnud, Ann jäänd täiesti yksi ja Annel palju tyli riiuka rentnikuga.

Ann ei saand ka uinuda, rahutu, ootas kella saavat kolm, ei tahtnud jääda hiljakas. Homme palju kõnelema Arnole. Raske on syda yksinda, murelik poja pärast. Kirjutas ka vähe, Ann vastas iga oma kirja lõpun „Sinu õnnetu Ema.“

Ootamata mälestus vallatust poisist, kilkavast ja jooksvast. Yhel kibedal niidupäeval palava päikesega oli jooksnud jalad vikatisse, mille peitnud sulane päikese eest lõuna vaheajaks kaarasse, et pehmeks ei läheks. Ei olnud suuremat õnnetust, ent praegu nii kõhe, nagu lõikaks vahe vikat enda ihhu. Väsimusen läksid mälestused segi. Sai une viimati.

3.

Hommikõine kylm pesi vaguni soojuse ja värvid mõtete vaipelt. Jäi alasti unelm Lala, värises jahedan õõn, põgenes ära. Tardund õhk liigahtus ja yksik tuulelokk puudutas Arno nägu. Niiske värskus tegi kergemaks võita tagasi unise vaksali reaalsuse.

Tõttas vastu Anu tulejalle, hää, värises rõõmust, ometi kord saab näha poega, nii tyhjad olnud päevad temata, haaras Arno käed, vaatas tema silmi, vabandust otsiden, et nii vaevaseks jäänd ja vanadusest lyhemaks. Ano leidis ainult paar tähtsuseta sõna, sõita olnud hää, vagunin ruumi kyllalt, aitas saani ymberr pööra, ent unustas hobuse juhtimise ema hooleks.

Sõit kidurate mestade ja raagun põõsaste vahel, taas tukkuden unelm päevist eelmisist, kuulaten ema kurtvat jutustust. Oli veel pime, tuult vähe, lumi pehme, taevas musthall ja tähtita. Ykskõikselt sõrkis hohune oma saaniga. Vastu mõned talud, vee, magavad, ja mõnen tärkavad tulukesed läbi akende.

Eietas Arno omi mõtteid, segasid ema küsimused, tahtis olla meelsamini tumm ja yksi sõidul enne koidu saabumist. Märkas ema Arno hajameelsust oma sõnadelle, kysis, kas miskit viga, jäi kurvaks, kartlikuks kõnega. Vaikis koduni sydamen rabelesid vastuseta küsimused, ei julgend välja.

Kodun ei tahtnud Arno syya, isegi palavat kohvi mitte, kysis vaid sooja vett, pesi käed ja näo, ütles enese unise, tahtis magada suure valgeni. Õnneks olid lina d värsked, õlgede krabin kyljealusen kotin lakkas, kui ei liigutand. Oli nii hää uinuda rõõmsate mõtetega, unenäguden teaden neid hargnevat hurmavaiks pilteks.

Ann läks kööki, murdis pliida alla mõned haooksad, jäi istuma pakule, suur vari seinal, Jooksid tulekeeled raagude vahel, kõikuv valgus Anne murekortsega näol, ymber pooleldi hallide juuste ja musta rätiku tume hämarus. — Unustas paja keema yle, kuni äge särin tulisei raual ta äratas

Tõusis, ohkas, talitas nõudega, nagu varsti juba poolsada aastat sellen köögin, harutas enda misi mõtteid, mis tykkisid täna kõrvale tavaliselt teelt. Tagakambrin magab tema poeg. Nii suureks kasvand, ent miks nii võöraks jäänd. Enne oli poiss, kord unistai, kord vallatai, ent oli tema, nende väljade ja heinamaade, selle köögi ja kambri. Siis läks ära. Igal kevadel tuli ja vaatas oma kodu imestaden — nagu mingit võörast asja. Sygiseks suutis harjuda, sai omaseks, tundis oma kodu ja oma ema. Ent vaevalt leiden oma poja, pidi alati saatma tagasi suurde linna, kooli. Uuesti ehitati sein nende vahele. Igakord oli läind palju hoolt ja armastust, enne kui suutis kõrvaldada selle. Ent täna oli vahesein kylm ja rauast. Läks omile talitustele kööki ja õue.

Arno ärkas alles keskpäeval.

Imestaden vaatas ringi: võöras tuba, võöras voodi. Pilk libises yle värvimata laudest põranda läbi väikse vana akna välja. Alles hypaten yle silmapiiri palistava hallsinise metsa veere jõudis teadvuseni, et oli tulnud emale kylla. Uurivalt vaatas tuba, ise selili puust voodin, seintel kohati krohv pudenend ja näha palkide mustjaspruunid kyljed. Jämedate taladega lagi paistis liig madalal. Ainult kell seinal näis olevat tuttav, tiksus endiselt vähe ragisevalt ja kärsitult. Kui väike, abitu ja isegi vastik kõik.

Sirutas end tugevasti voodin, sahisetid õled kyljealusen kotin, naksusid korraks voodi laudad. Viskas vaiba, mõnuga tunden noort, tervet, pikka ning vedurjad keha hään pesun, mis linnau ostetud. Tõmbas särngi käiksed õlani, mängis käsivartega, silistas neid. Hyppas voodist, riietus, istus akna alla õlgpõhjaga toolile.

Nyyd ei oskand enam miskit. Ei teadnud, mis teha tänase ja homse päeva sellen toan: seinad igalpool nii liigi ja väljan sajab peenikest vihma lumme. Raamatuid ei olnud ka võtnud kaasa. Otsis taskutest eilse lehe ja hakkas lugema igavat juhtkirja.

Tuli ema. Tõi lauale munaga praetud liha, leiva, või, piima, kohvi ja suhkru. Hakkas isuga sööma võileiba, juuen värsket piima. Ema istus ka, vaatas päält. Arno tundis ema paluvalt armastavat ja vähematki liigutust jälgivat pilku rõhuvana. Tahtis vabanedada sellest vaatas kõrvale, tassi, omile kyyntele. Pani tähele vähemärgatavat lauda lõhna, mis hajus ema riietest. Piim ei maitsend enam, järgmise tassi võttis kohvi. Jutt oli katkeline. Ema kartlikult otsivad kysimused, Arno veidi järsud ning pahased vastused, nagu oleks teda pääletykkivalt ja mittemeeldivalt tylytatud. Vähe jutustas Arno iseseisvalt, sedagi teatrist, pidudest ning sellest, kui hilja harilikult magama heidab.

Kordagi ei kysind, kuidas lood kodun, kas on omal ka lehm, hobune, kuidas tööga hakkama saab. Arusaamatu oli emale õine elu, mõistis hukka selle. Laitvalt ja hoiatavalt rääkis. Vastas Arno küllalt teravalt, et tema ei ole enam laps ja elab iseseisvalt.

Va ikisid. Rabises vihmn mõne tugevama puhanguga vastu akent.

Halbu ilmu kurtis Arno, ei saavat jalgagi toast välja. Ema pidi jälle minema kööki, lehm ka varsti lõunaks lypsta,

Jäi Arno yksi.

Ei saanud armastada kodut, ehkki tahtis. Armastas vaid koduigatsust ollen kaugel kodust.

Piinlik oli kodun. Istus toan vangin. Kahjatses et oli sõitnud. Täna oleks võinud olla Lalaga teatrin.

Lala silme ja uhke pää viske elavast mälestusest sai tagasi omad kummalisi ringe sööstvad mõtted. Uusi unistusi sõitis vastu tuhandetena. Unustas oma ymbruse. Seinad kaotasid reaalsuse. Õhtusest vihmast läbi ulatas nägema tähteni, elektrist helevalgel ballil naeratusel ja pikki hommiktyhje vastukajavaid tänavaid.

Armastus.

Ei olnud tema syy, et mitte kodu, mitte ema, vaid moderne daame helendava nahaga.

Vihm sai äkki rõõmuks. Sellen kevaade aimdus, kadu lumele ning talvele.

Hakkas kirjutama Lala le kirja, helisevat vinjetti. Tulid Vahe Hans ja Otsa rahvas, Tõnis ja Ell. Piinles pooleli kirjaga kuni need läind. Oli hajakameelne. Tyytas nende imetlev rõõm ja kysimuste sadu.

Ohtul kõneles vähe. Ema oli väsind, läks varsti magama. Piltekyllane õõlepitas vähe Arnot.

Järgmine päev oli sa nuti hall. Algas rusuvamalt kui eelmine. Vahesein ema ja poja vahel oli raudne, külm ja märg talvisest vihmast. Õudne nagu niiskust tilkuv ja hallitand vangikambri myyr.

Mõlemad tundsid seda peaaegu fyysiliselt. Häkki olid võõrad yksteisele ja kõnelesjd vabamalt. Nagu ykskõikne perena ine ykskõikse kylalisega.

Arno ytles, et homme tahab sõita. Ei olevat miskit teha kodun, ainult aja raiskamine.

Teadis ema, et poeg kadunud temale, võitles endaga, et mitte olla liig kurb ja näidata pojale. Arno mõistis siiski, hingen raske kaastundmus, ent häbenes avaldada oma kaastundmust, häbenes ema nõrkust temale. Oli veel kylmem, jõi pääliskaudselt, et varjata end.

Hommikõine õhk voolas ragu jahe vesi. Tähed sirasid tumedan taevan. Jääkooruke krõbises hobuse kapjade ja saani jalaste all, mõnen sygavaman augun solises vesi. Kattis ema oma sydame. Sõitsid vaikiden.

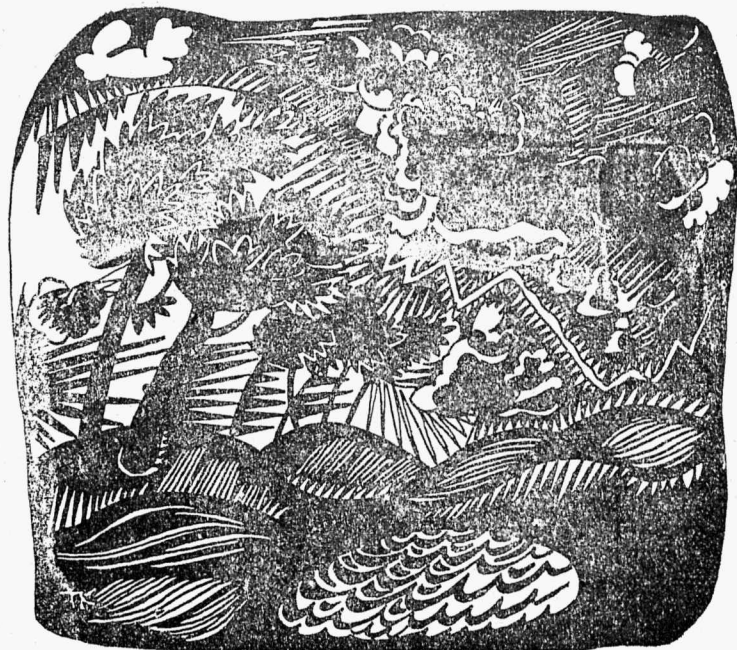
Vaksalin oodaten sai tagasi Arno Saade oma reisude meeolu. Oli rõõmus teaden end varsti liikuman yle lagendikkude läbi metsade terasest rööbastel. Vast nyud tuli meelde, et ei olnudki jutustand emale omast eelolevast sõidust Euroopasse.

Jutustas suurtest linradest ja arvatavast hiilgavast saatkonna vastu võtmisest. Kergelt, ykskõikselt, nagu mõnda endale täiesti iseenesest mõistetavat igapäevast asja. Võpata den nägi, et aukartva imestusega oli kuuland ka kottega ja kompsega vanakeste paar, kes veel ainnkesed rongi ootajad.

Rong pahises ette. Lipnik Arno Saade ruttas vagunisse kiiresti emaga jumalaga jätten. Vaevalt jõudis ema kysida kunas jälle tuleb. Seda kysimust oli kandnud kartlikult viimase minutini aimaten tapvat vastust. Ytles poeg, et ei tea. Muud miskit. Põgenes rongile. Viimase vaguni latern kadus kaugelle.

Valge jõudis. Päike nirises nagu veri horitsondile. Yksikut teed sõitis häkki vanaksjäänud naine tudiseva pääga ja värisevate kätega, jõuetu pidama ohje.

1922.

Alleks Antson.

Sünnipäeval.

Poem.

Keskööl —
kui raamatute kihvtist
küllastunud ajudega,
viimse põlguse ja üksinduse
tunde kurbusega
kumardasin üle unetu
ja äripäevast ülekäidud
hinge.

Ollen üksi nagu ikka
kümme sõrme paberite
pahna peidet.
Ilo otsimiseks,
kurvalt, väsimatult väljaheidet;
kuulsin äkki:
— Keegi koputas
mu uksele.

Tõstsin mõtteraske pää
ja püüdsin tuletada
äratunnet:
Kelle arglikud need sõrmed
kesköö kurval
vaiksustunnil
soovivad mu
mitte kellegile
vajalisi silmi näha.

Püüdsin asjatult
nii ohelduseks

teadvust kõita,
kuni küllalt tallat
häälel hüüdsin,
läbi vaiksusöudse
tühja toa:
„Palun!“ —

Tulemist jäin ootma,
silmi korraaks
raamatuist
ma lahti püüdsin.

Uksest inimest,
ehk hulgest
arvasin, —
ehk küll ükski
kaua enam,
minu kambris keset metsa
polnud käinud.

Aasta kestval inimesi
sellen süngen laanen
ma ei näinud.
Nüüd vast mõni
kaugelt siia eksis.
Ma ootasin
— ei ükski tulnud,
vast kedagi ei olnud!

Tuul - igivana sõber
 - öine laulja,
 kesk sügis-ööd
 mul nagu ikka
 aknataga kõndis,
 kesk sügismetsa kohinat
 vast äsja varisenud
 lehti kandis.

Ei keegi tulnud,
 ükski neist ei tulnud!
 Asjata
 mul oodata.
 Kesköön ma teadsin:
 inimest ei eales olnud!

Siis jälle raamatusse
 valulisse vajusid
 kõik mõtted.
 - Võõra kannattuse
 kõik kannatused hajusid.
 Kuid läbi pimeduse põriseden kõu.
 Lõi valgeks õu.
 Ja vihma krabiseden
 vastu sammeldunud sein -
 nüüd koputas kord jälle keegi.

Mu ainus külaline
 kaua päevi pärast! -
 Ei ükski enam tulnud
 kõik kunagi nad ainult läksid.
 Tal ise arvan avada
 ma ust,
 ehk see küll alati
 on iga tuleja jaoks
 ootevalmis olnud.
 Ma toolilt, - üksinduse
 ustvalt sõbralt tõusten,
 siis kuulen:
 aegamisi karjatab,
 kui keegi suruks
 kõri kokku -
 kell katkendiselt
 kaksteist korda
 kesköö kurba,
 kadund aega. . .

Siis avan ukse. . . :

On tühi õu. !
 Kuu külm ja hirmus valgus

värvib korraks närtsind maa
 ja kolletanud metsa.

Ei ükski enam
 siia tule,
 nii nagu minagi ei suuda
 inimeste hulka minna
 mu kodulinna
 kun emagi on saanud võõraks.

On halasti ja suremas
 kõik ümbrus
 all raskelt valju sügistaeva:
 Mets mädaneb.
 Muld rohun vaikib kurvalt.
 Ja kusagil kesk
 kauget metsa kuulda
 öökulli kurba naeru.
 Siis äkki märkan:
 Tuul ümber maja
 sõidutab end hooti
 nagu igavesti eksivat
 Lendav-Hollandlase laeva.

Üle ukse samba varju
 on langend minu vari püsti
 nii moodustaden
 suurt ja musta risti
 ja keset risti kuhu
 on kolletanud rohul
 verestnõrguv tääk

.

See ainus ülejääk,
 mul toodud
 viimsest inimesest!
 Sest tean -
 siin õhtul
 midagi ei olnud.
 Ja edasi tean,
 nagu oleks,
 avanenud kõigi nägemuste
 kurvad silmad. . .

Kakskümmend üks
 on jäenud aastaid seljataha
 ja kõik on maetud surnuaia mulda
 all otsatumat valju taevast maha.
 Nüüd sünnipäevaks:
 veristunud tääk -
 see nagu viimne ülejääk!

Emar Eme

Jooni noorsoo liikumise sihist.

(Järg)

Tuglas leiab „kirjanduslikus päevaraamatus:

„Kes meie paremat kirjandust tõepoolest kannab, see on noorsugu, kooliõpilane. Kuid sel pole raha. Ta ostaks eneselle kõik kokku, kuid tal pole võimalust seda teha. Tal on veel seda ülekeevat idealismi, vaimustust ja vaimlist huvi, mis imelikul kombel suurel osal jahtub, nii pea kui keskkool seljataba on. . . . Kuni noormees nälgiv üliõpilane oli ja raamatuid ei võind osta, vahtis ta ahnitseva pilguga raamatukaupluse akna taga. Kui ta aga nii kaugele oli jõudnud, et vabalt raamatuid võis omandada, siis vahtis ta põlgliku pilguga uut üliõpilast, kes omakord januselt raamatukaupluse akna taga seisis. Vahe on nüüd ainult selles, et janunev silmaläige enam ülikoolinigi ei ulata.“

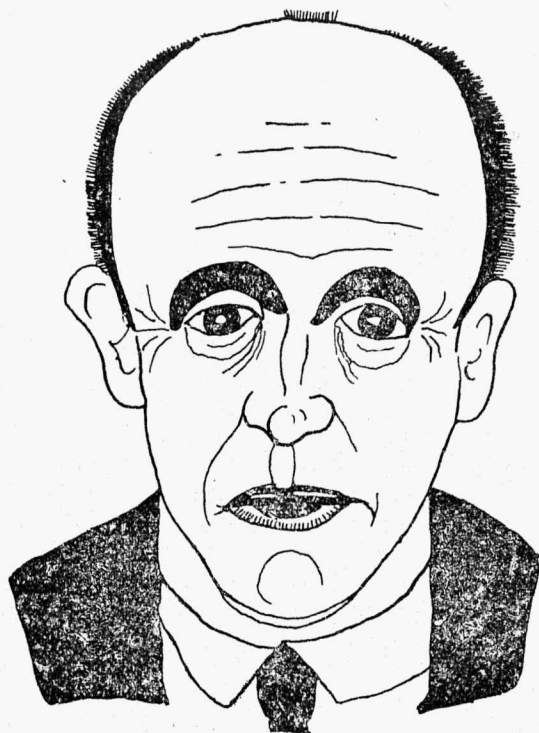
Tood tsitaat manab esile vaimlise lämbumise protsessi, mille traagikat tabavalt kujutand Czehov, Sologub, Czirikov ja üldse vene kirjandus. On kaks radikaalilt üksteisest erinevat aegjärku iga intellegendi elus: koolipingi ja tegeliku elu perioodid. Kuna esimest ideeküllus ja vaimliste huvide rikkus iseloomustab, avaldub teine periood vaimlise elu atroofias. Aatelisem aegjärk meie noorsoo enamiku juures on keskkooli viimased klassid ja tõepoolest ei ulata aatelikkus meie ajal enam ülikoolini. Keskkooli seinte vahel on noored end noorina tunnud; omades teadmisi ja laiendades silmaringi, jõudes lapseeast aegjärku, mil moodustub inimhinge suurim aare — ilmavaade, tunneb noor enda kui inimese sisemist väärtust. Elatakse kaasa kõigele ideelisele, kultiveeritakse esteetilisi emotsioone, ollakse eetilisel vastuvõtlik, püstitakse nooruse entusiasmis suurimaid ideaale, loodetakse uut, ilusamat elu, usutakse paremat inimsugu. Ostetakse ehk laenatakse raamatuid, harrastakse muusikat, käidakse kunstinautilus. Mingid elumured ei suuda lämmatada seda noorustuld: andes tõusiku lastele järeleaitamistunde, töötades kas või sadamas ehk turbasoo, andub noorus idealismile. See on indiviidi võit elunärususe üle. Ei leiaks illustratsiooniks siin paremat näidet, kui tsaariaegist vene üliõpilaskonda: katuskambri on kogund salkkond üliõpilasi, ühiselt kokkupand rahast on ostet mõned saiad ja nael vorsti, korteriperenaiselt, kellele toa üür ju kauemat aega tasumata, on suudet ometi „samovar“ välja nuruda. Alustakse vaielusi mingi probleemi üle, kaitstakse omi väiteid, püstitakse suurimaid projekte, sepitsetakse võitlusplaane ülekohtu ja inetu korra kukutamiseks ja . . . leitakse viimaks — kesköö ju ammu möödunud, et „samovar“ kustund, pocleli rüübat tee klaasis jahtund ja sai ning vorst söömata. —

Viimne koolipäev — kes ei mäletaks seda? Milline soe ja südamlük sõprus: aastate jooksul on koos tööd, arenet, ühist õhku hingat, ühiste ideaalide üle unistet. Töötakse üksteist mitte unustada, lubatakse kirjutada, soovitakse jõudu ideaalide elluviimiseks, ent kusagil hinge salajamas sopis tuntakse millegi ees hirmu, tuntakse instinktiivselt, et elukäigule uus lehekülg pööratakse.

Siis astutakse ellu. Koolisõprade laiali valgudes jäetakse üksi. Ei osata uues ümbruses orienteeruda, kõik tundub võõras ja ebavastav. Vaid koolisõpradega kirjavadetusest leitakse värskust.

Meie noorsoo vaimlised juhid.

I.

Ferd. Kreitsmann (Ü. E. N. Ü.)

II.

Vold. Leemes (Ü. E. N. Ü.)

Teeb tööd, näeb vaeva noorsoo seas ja läbi, läbi hää on mees . . . Suur muusiker, ja psükooloog, hää viitldai, halb võllaroo . . .

Inime ei või elada ükski, tal peab olema keegi, kellele avalduda, vastav miljöö, millele anda omi mõtteid ja saada uusi ideid. Miljöö on nüüd ent sootuks teine. Mitte paremat olukorda püüda, vaid kasutada käesolevat; mitte idealism, vaid võitlus isiklike elumugavuste pärast, karjäärism—see iseloomustab nüüd miljöö psühikat. Ja kuna too võitlus keerulisel ja kombinatsioonirikkal nüüdisajal nii suur, et ta inimenergia tervena ärakasutab, siis ei jätku ei energiat, ega tahtmist samasteks üleliigsusteks, millel otsekohene praktiline väärtus puudub, nagu vaimline süvenemine, idealism, kirjandus ja kunst. Viimastes nähtakse vaid ajaviidet, neile kallist aega pühendada ei tohi!

See on õhkkond, millesse sattub koolilõpetajad: väikekodanline ehk tõusikline, miljöö, mida iseloomustab iga vaimlise elu ja idealismi puudus. Vaid üksikud tugevad võivad ses pehtind õhkkonnas säilida, kuna harilik noor siin imekiirelt lämbub. Kuigi tõuseb mõnikord temas protesti vaim, kuigi vahet vahel pead tõsta püüab unine suikuv idealism, — need mässulised katsed lämmatakse kohe. Häätahuliselt patsutakse temale õlale: „Oleme olnud ka omal ajal sarnased kui sina. Ent aeg on sul loobuda omast naiivsusest. Elu murrab su unistused ikkagi, su vastupaneku päälle vaatamata. Ära pikenda kasutatut võitlust, allu elule, mis on tugevam kui su nooruse utoopiad.“

Ja meie noor kaotab pikkamisi usu idealismisse, andub apaatialle, jõuetusele. Vahetatakse koolisõpradega veel mõned kirjad, ent neis kadumas kummagilt poolt elutuli, usk ja julgus. Nood ei soojenda enam südant, ega virguta tegutsemisele, nood kirjutakse veel vaid eneserahustamise, vastastikuse delikaatsuse pärast. Hinge valdab loidus, pettumus, tühjus, ükskõiksus:

endine entusiast on assimileerunud miljöoga, on muutunud korralikult kammit ja nõõbit inimkestaks, millel puudub individuaalne väärtus. Ta abiellub, soetab endale järeltulijaid (keda saatus sama nõiaringi läbi käia laseb) ja idealist, kes hiljuti raamatukaupluse akna taga seisis, peatub nüüd saapakaupluse vitriinil. Ta soetab endale teat majanduslise kindluse ja „koha seltskonnas“ ning sureb siis, ilma et elanud oleks. Sureb, nagu Peer Gynt, kannata nõõbina ning midagi ei ole tal pärandada inimsoole pääle mateeria: enda ihusoo ja kahekordse kivimaja. Kirjutagem ta epitaafina: sündis, sünnitas ja suri.

Nii on olud. Noorena püsitakse, idealism säilib vaid niikauaks, kuni käidakse koolis. Koolipingilt lahkumisega algab vaimline närbumine. Miks sünnib to vaimline regress ja miks on ta nii suurel määral koolipingist? Usun, et tolle ebasoovitava metamorfoosi põhjus mitte bioloogilises vananemises ei seisa. Ei ole mõõduandvad siin ka majanduslised mured, kuna viimased ka koolipingil end valusasti tunda andsid ja kuna just majanduslist küllust idealismi puudus iseloomustab. Põhjus on siin miljöös, õhkkonnas. Nagu õrn taim mürgit õhku sattudes närtsib, nii hävineb idealism kodanlis-, väikekodanlis- ehk tõusiklisõhkkonnas. Säilitada endine õhkkond, ei hävine noorus. Luues organisatsioone, kus käsikäes töötavad viimaste klasside õpilased kui ka kooli lõpetaid, omab noorsoo liikumine võrratu tähtsuse noorustunde ja idealismi säilitamise mõttes. Noorsoo organisatsioonid võimaldavad noortele tarvilise vaimlise õhkkonna ja tegevusvõimalused. See on noorsoo koonduskoht, kus nooruse vaimustus ja parimad püüded säilivad kaua, kus entusiasm püsib, kuigi hallid juuksed pääd ehivad. Siin ei hävine koolist lahkunute vaimline elu, miljöõ ei surma nende idealismi; vastupidi: miljöõ ammutab igast uuest noorest uut jõudu, usku ja värskust.

Kõike resumeerides avalduks (Eesti) noorsoo liikumise siht: „Inimene eestlane“ saavutamise noorusele oma psühika ja idealismiga. Sihilt sarnaneb seega noorsoo liikumine igale kasvatuslisele liikumisele, nagu haridusseltsid, rahvaülikooli seltsid j. n. e., taktikalt ent erineb ses mõttes, et sihte vaid noorsoo idealismi, entusiasmi, psühika ja ideoloogia kaudu saavutatakse. Siit selgub kui võrdtähtis ja oluline roll on noorsoo liikumises motiivil, mida nimetasime „noorustunde säilitamine“. Noorsoo liikumise siht on kosmopoliitiline (Inimene) ja ühtlasi patriootiline (eestlane). Viimane ei kaldu see juures mitte marupatriotismi, mis teiste rahvuste omapärast väärtust ignoreerib, vaid vastupidi: noorsoo liikumise püüd on kõigi rahvuste noorsoo ühendamine ja lähendamine. Noorsugu ei hüüa: „armasta oma isamaad, kes sind toidab ja katab ning sind kord viimaseks puhkuseks oma rüppe võtab!“ tema rahvuslikkus, eestilikkus avaldub vaid püüdes saavutada seda koloriiti, omapärasust, mis omane iga rahvuse kultuurile. Noorus ei agiteeri armastust kodumaa mulla vastu, ta kutsub ülesse kodumaa vaimu loomisele.

*

Ekslik on arvata (Uudismaa Nr. 3, 1922), et „noorsoo liikumine võib kõige pealt eetiline liikumine olla“; seda on pigem kristlik kirik (ma mõtlen kiriku ideaali) ja noorsoo liikumine võib samasuguse õigusega „kõige pealt esteetiline liikumine olla.“ Samuti kitsarinnaliselt näeb dr. Jürgenson noorsoo sihte, soovitades, „et noorsoo juhid oleksid kõik osalt sportlased, karsklased ja skoudid“. Ei tarvitse spordi, karskuse, ja skoutismi teeneid (viimasel neid nii kui nii vähevõitu) vähendada, ent häda, kui peale nende kolme muid väärtusi ei tunnistata. Mis saaks siis meie kunstist ja kirjandusest, omapärasest kultuurist, noorsoo vaimlisest süvenemisest? —

Meie noorsoo liikumine on alles lapsekinges, teda sisuliselt peaaegu ei olegi veel. On küll teat arv, ja õige tüse arv, igasuguseid noorte ühinguid,

ent neis ei avaldu mingi noorusideoloogia, meie noorsool puudub alles „parteiline“ iseteadvus, kui nii öelda võib. Meie noorsoo liikumine on rohkem bioloogiline kui psükoloogiline, vormalne kui sisuline. Mõnel puhul isegi häbenetakse enda noorust ja silmuleeritakse vanamehelikkust. On seepärast teat mõttes alles vara rääkida noorustunde, ideoloogia ja idealismi säilitamisest: momendi kohasem oleks kõnelda nende sünnitamist. Siit arusaadav, et senini meie noorsoo liikumist kuigi tõsiselt võtnud ei ole ei seltskond, ei ajakirjandus ega valitsuse organid. Vaadatakse noorsoo liikumise peale teat üleolekuga ja ollakse nii kaua häätahtlik, kuni noored näitemängutavad, skou-ditavad, maletavad või jalgpallitavad. Ent kui noorus enda otsekohest psühikat, enda õiget ilmet pisut avaldab, siis kardetakse sarnast „astla vastu löömist“ ja võetakse „rahustamise“ abinõud tarvitusele.

Noorus on vanade ülemvalitsuse all, ent ta peab saavutama autonoomia: ta peab võima arvustada, avalikult enda arvamist avaldada, ühiskondlisest korraldustööst tegelikult osavõtta. Kui noorsoo päralt on tulevik, siis tal sest vähe kasu.

Soovime: nooruse päralt olgu olevik!

Tallinn, Märts 1923.

Kirjanduslik modernism ja noorsugu.

Revolutsioonilised mõttemõlgutused.

Noorusaeg on uute ideede, eesmärkide ja otsingute aegjärk. Ühtlasi ent ka paljude pettumuste aegjärk. See arusaadav, kui arvestada, et noorusaeg see, kus otsitakse omale tulevat, kindlat tegevusala, kus sisemised otsingud ja püüded pole võtnud veel kindlat sihti, pole tardund ega omand kindlat kuju.

Aeg toob lahendamisele ikka uusi ja uusi probleeme, saab üles uusi nõudeid. Inimsoos kestab lõpmatu käärimine, mis ei saa ega või lõppeda, kui tunnistakse vajaliseks edenemist ja edu. Eriti tähtis on see käärimine noorsoo arenemises, kellest kujunevad tulevased riiklikud ja seltskondlikud tegelased. Noorsugu peab olema see värske, kääriv ollus, pärm, mis astub vana, lahtunu aine asemele. Edasi säält punktist, kuhu vanad oma arenemisteel seisma jäänd, ent mitte edasi säält, kus vanad pääle hakand! Nii teoneb rahva jõuküllane järjekindel arenemine.

Otsida uusi teid, rajada uusi sihtjoone — selles peitub edu!

Nii mõnigi otsing ei ole vast küllalt põhjendatud, nii mõnigi uus sihtjoon õige, ent see ei või olla veel põhjuseks kõige uue mahamaterdamisele, eitamisele, reaktsioonile. Siin vaja asjalikku ja õiglast hindamist pääle põhjalikke arvustusi, enne kui midagi tehakse maha.

Igatahes ei saa eitada äärmuste tarvilikkust. Küll öeldakse, et kesktee on kuldne tee, ent see ei eita äärmusi. Kui poleks äärmusi, poleks arenemist. Üksikud pioneerid, teerajajad tormavad ees, jättes järgi krobelse tee, ent järeltulijad siluvad, tasandavad selle tee — loovad kuldse kesktee. —

Võib vaid tervitada, et meie viimane aegjärk on kujunend rikkaks igasuguste uute katsepõldudega. Arusaadav, et on tekkind ka ägedad vastuvoolud, mis aina püüavad neid uusi katsepõlde uputada. Ent ei tohi iasta end kohutada, kui mõnigi uuendus pöörasuseks ristitakse nende poolt, kelle ajule loodus pole annud avaramaid lennuvõimeid ja kes end siiski kõikvõimsateks tarkadeks peavad. Kurb küll see, et need kitsaajulised „targad“ piduri püüavad panna pääle igasugusele edu mõttele. Kurvem veel see, et need isandad asuvad mitmesugustel juhtivatel kohtadel kus neil sarnaseks võitluseks kõige mõjuvamad sõjariistad käes.

Ütles mulle üks sarnane kõrgem härra kurtes:

„Misjaoks püüate Teie noored nii modernid olla. Misjaoks Teie ikka püüate teostada igasuguseid pööraseid uuendusi! — Miks ei ole Teie möödukad, miks ei pea Teie silmas üldist arenemistasapinda!“

Too käis nimelt „Urikivi“ pihta.

Ent võimata on leida ühtlast tasapinda, tasapinda, mis „tasane“ kõigile, kõiki rahuldav.

Ei. Mitte tasapinnas ei ole siin asi. Noorsoo kirjanduse eesmärgist saadakse aru valesti.

Noorsoo kirjandus, eriti ajakirjandus, peab olema see tõrvik, mis läheb ees ja millele sammutakse järgi, jättes maha vanad tasapinnad.

Arendama peavad end noored, edu poole püüdma, et hiivaksid nad endi vaimlise tasapinna vastavale kõrgusele ja jõuaksid kaugemale eelkäijaist.

Tõsi on muidugi, et suurema osa noorsoo vaimline tasapind veel vastaval kõrgusel ei ole, eriti maal, kus endaarendamise tingimused viletsad. Ent see ei tähenda, et säälgid otsingud ja rabelemised täiesti puuduvad. Ei loeta küll uuemat kirjandust, ei tutvuneta uuemate saavutustega, uuemate sihtjoontega, ent tung selleks on vähemalt olemas. Sääli ei vaadata uuenduste pääle mahategevvalt, ent võetakse neid tarkustena, milleni nende võimed pole küüeninud. Ja nad teevad õieti, et ei asu kohe opositsiooni. Võib ju ka mitte pooldada mõnda modernismi, ent enne vaja õppida tundma seda, mida eitakse, ja võtta alles siis seisukoht. —

Kõikide meie noorsoo organisatsioonide üheks tähtsamaks eesmärgiks on noorsoo kultuurilise tasapinna tõstmine. Suuremaks teguriks indiviiduumi arendamisel on kirjandus. Selle mõjul kasvab inimese intelligentsus, areneb hingeline peenetundelikkus. Noorsoo organisatsioonid ent jätavad sageli selle põllu lohakile, olgugi, et põhikirjas mainitud eesmärk tähtsamal kohal.

Olgu sellega üleskutse kõigile noorsoo organisatsioonidele, Ü. E. N. Ü. osakonnile, kõigile kirjandussõbrule, kõigile arenenumaile—mõjuda kaasa noorsoo arendamiseks kirjanduses, keeleoskuses, uuemate vooludega tutvunemises, et kõik meie noorsugu võiks sammuda eesrinnas ajaga kaasa.

Korraldatagu kirjanduslisi õhtuid, koosolekuid, vaielusõhtuid, kursusi, kus eesti keel, kirjandus noorusrevolutsioonilikkusele vastavast seisukohast oleks harutusel.

Jätkakem sõda kirjanduslise tagurlusega, jätkakem sõda kõigi vanameelsete tagasikiskuvate elementega! Jätkakem päaletungi võitlusest väsinute asemel, see pärim pant varem kättevõidet saavutuste alalhoidmiseks. Õhutagem võitlust ja teritagem sulge!

Ed. R.

„Väljamaalased.“

(Mitteveste).

Ma olen kurb!

Lõpmata kurb!

Ma olen eestlane — lubage mul endast veidi kõneleda — armastan oma keelt, pean teda ilusamaks, kaunimaks keeleks ilmas; ma armastan oma rahvast, armastan teda nii, et olen ta pahedegi pääle uhke, ent . . .

Ent mu silmad olid kinni oma suguvendade suhtes, ma ei tunnudki neid hästi . . .

Äkki avanesid mu silmad, kui oleksin saanud taevast pühavaimu ja ma nägin, kuulsin . . .

Ma sammusin mööda Pikka tänavat ja astusin sisse Ü. E. N. Ü. Keskuhatusse, et tutvuneda selle auväärt asutusega, kes oma ülesandeks sääd-

nud kangutada noorsoo kultuuri hoovapuud hoolimata omast higist, hoolimata tudisevate haridusjumalate opositsioonist, kes nägid selles kohutavas hoovapuus ka endi vundamendi kõigutajat, revolutsiooni.

Astusin sisse uksest sügava värinaga hinges, mille harilikult tingib suur aukartus, ja küsisin aulikku esimeest. Minu ette ilmus lahke isand keskmisis aastais, kelle pää ümber kumas püha päevapaistusena noorustuli. Ta oli kui igavese nooruse sümbool, vaatamata õreda päälae pääle. Ja mu aukartus kasvas veel rohkem. Ta lahke nägu sulatas mu südamele viimased jää koorikud ja ma tundsin endas lõpmata noorusenergiat, lõpmata tahte jõudu, et oleksin kergitand üles maakera, kui oleksin leidnud toetuspunkti.

Ta tutvustas end . . . Oh! . . . miks tutvustas ta end! Miks lõhkus ta kujutelmid! . . . Too oli pomm mu rahvaarmastusele, mu eestikeele jumaldamisele. Too oli kapatäis vett jääaugust minu õõguvale rahvusaltarile . . .

Ta tutvustas end . . .

. . . mann! Kas mitte vast von . . . mann? Oh, kuidas ma enne tähele ei pannud, et tal täiesti paruni nina . . .

Ent ei saand ma veel toibuda, kui tutvustas ta mulle oma abi:

„Siin — . . . mann“.

Jälle sakslane, jälle parun! — Õigus, tal vana saksa öllerüütli punetav ninagi ja pikkus kui verstepostil Berliini väravas . . .

Ent veel ei olnud hoobid lõppend, ikka uued ja uued granaadid lendasid.

„Siin Keskjuhatuse laekahoidja . . . mann“, tutvustas esimees . . . mann.

Ma vajusin kõssi, mu silme ees virvendas. Oh Eestimaa, oh eesti rahvas! Mis on saand Sinust, kas ei näe Sa, et parunid alles maal, et kohutav rüütlite pilv Su pääkohal lehviv! . . .

Tahtsin põgeneda, tahtsin hüpata välja uksest, ent pörkasin säääl vastamisi ähvardava sõjaväelasega, kelle üle kõrge rinna käis tünnivitsana pruun rihm.

Hädaoht ei olnud siiski suur. Ta naeratas lahkelt ja pistis pihku käe.

„ . . . feldt, Tallinna osakonna esimees“, esitas end ta.

Oh taevast, päästa mind! Kas on veel pääsmist! . . .

Ei olnud.

Ümbritseti mind ja aina tutvustati . . .

„Samberg, Meikopf, Selvnik, Ingermann, Inghand, Schevskaja, Kaminskaja, Schönberg, Rossmann, Truumann, . . . berg, . . . mann, . . . berg, . . . kaja . . . kii, . . . feldt . . . —“

Minu pää muutus hiigla karusselliks, kus keerlesid vaid mannid ja bergid . . . Sakslased, venelased, lätlased, poolakad, rootslased . . .

Tuikusin koju ja minu karskusidee oli tõsises hädaohus . . .

Ja kui ma just sāngi olin ronind, et magama uinuda, käis uus selguse välk mul pääst läbi . . . Ma hakkasin oma nime veerima, mida ma kunagi varem polnud teind, sest oma nimega harjund olin, ja — kui kohutav — ma leidsin, et ka mina olin sakslane — . . . mann! . . . Parun, von freiherr! . . .

Ma õnnetu hing! . . . Ikka veel kannan seda orusaja teotavat märki oma otsaesisel, kui oleksta sinnapõletud! . . . Vanal ajal põletati ikka orjadele märgid külge!

Raske melankoolia valdas minu. Mu vaba hing, mu noorusenergia, mu vaimustus närbus tundmise all, et olen ori, et kannan omas orja pitsatit.

Pöörlesin poole ööd uneta ja nägin õudseid nägemusi.

Siis sähvatas minust läbi uus välk, kolmas selgitav välk.

Otsustin:

Ma kaeban oma nime riigikohtu ja muudan tema! . . . Ma muudan ta! . . . Ma saan eestlaseks!“

Hm — ja . . .

Ent ükski siiski ei tahaks, kes tuleb kaasa? . . .

De.

Jooni Ü. E. N. Ü. Tallinna osakonna karskusharu tegevusest.

Noor on veel me noorsoo karskusliikumine, uus veel selleks, et leida teid mõjule pääsemiseks paremaid kui olnd seni koondumiste mõte. Pole tõesti, ju oleme veel ise noored ehkki küllalt vanad mõtlemiseks. Ega ju tahagi tõendada, et midagi juba vana, sest eks ole ju vana täis muret, noomisaaad tõdesid ning hävitand kõiki. Noor peab olema me karskusliikumine vima kui meie, sest siis taipame, kes üksteisele oleme.

Noor on olnd karskustegevus ka Tallinnas, puuduvad avarad vaated, mis vastupõrkaks senistele sündmustele, pärit karskuspäivist. Ent elab koondumismõte, üks, mis päästab, lahendab ning tegurid teeb, miks ka kõidet valla Ü. E. N. Ü. Tallinna osakonna karskusvaim. Vaim on valmind ning tööeks kuulutund oktoobri päivil 1923.

Raske ja vaevane on ikka olnd pista midagi mõistusse, mis hävitaks elumõnud, annaks hiigla hoobi veetlevale alkohoile, millest küll teatakse, et olla laastav mürk. Ent olgu, või siis vaja kellegil hooldada tulevikku, mis väikse lapsena mängleb käte vahel. On siis tähtis rahvus, kultuur, kogu elu, et neid peab kaitsma ainude, parimate mõnude hävinguga. Ja nii ikka. Ent võit-sime! Noorsoo karskusliikumise ajalugu mäletab meidki.

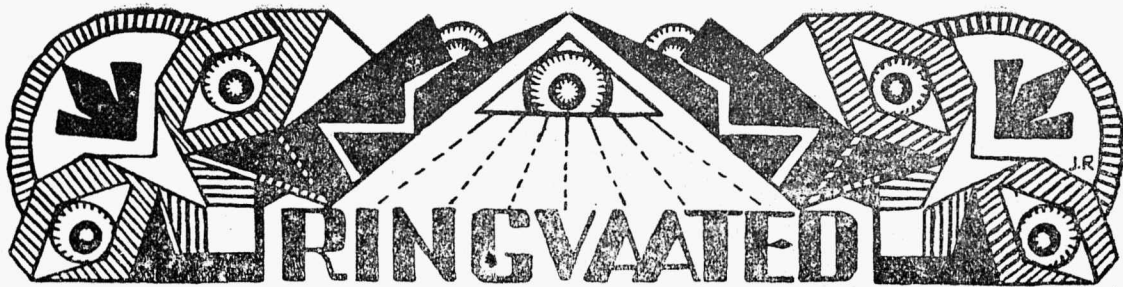
Liikmed juba kolmkümmend. Teisel peakoosolekul valiti juhatus: ns! ns! F. Kreitsmann, Pitsal, Altdorf ning J. Järv (juhataja), kes asund tööle ka u d s e l karskusarendamise printsibel. Ühiselt on saavutet teadmine, et ei kõida noori vaid enam tabelitamine, igavad teoretiseerivad seletuskõned. Noored vajavad tegelikku elu, vahetada alkoholi, suitsetamise, sopakino, rikut salongtantse ja muu lõbu vastu tervendavat vaimu naudingut. Ja tahabki nimetet haru võimaldada kõiki. Tegevuskava on rikastund häist kavatsusist, milliste teostamisele asuda võimalust mööda kohe. Rida vaielusõhtuid, huviõhtuid, kõnelusi, koosviibimisi, ühiskondlikke mängu, avalikke konsertmiitinguid ja kursusi ootavad ees. Juba teostund kaks vaielusõhtut, huviõhtu, eel seisab koosviibimine ning konsertmiiting.

Vastutulekud on avaldund mitmelt poolt; — haru toetavad vanemad karskustegelased väljaspool ühendust ning „Urikivi“ toimetus and kasutamiseks osa ajakirja karskusele. See sisaldaks kirjutusi igast karskusküsimusest ning juba kaks esimese numbrid pole pääsend.

Veel on aeg!

J. Jv.

Kas puudulik informatsioon?

„Looming“ nr. 3 leheküljil leiab F. Tuglas noorsoo aegkirje arvustes muu seas, et „Uudismaa“ nõudlikkus noorte tööde avaldamisel on protestid esile kutsunud selles noorsoo osas, kes enesel otsekoheselt kirjandusliku kutse arvab olevat ja kes on leidnud et tal küllalt pole väljendus-võimalust „Uudismaas“. Nendele protestidelle olla järgnend tegelikud samud uute noorsoo aegkirjade asutamise kujul ja üks sarnastest protesti nähtustest olla „Urikivi“.

Ei tea kus nood allikad peituvad millest too informatsioon ammutet ja mida vastu-vaidlemata tõena esitakse, ent minu teada pole Ü. E. N. Ü. „Urikivi“t väljaandes enesel küll mitte otsekoheselt kirjandusliku kutse arvand olema, ega pole ka selle mitteavaldamisel protestiga esinend, nii et arusaamatuks jääb mispooltest „Urikivi“ protesti nähtusena „Uudis-maa“ vastu on võet.

„Urikivi“ ja „Uudismaa“ vahekorid on igatahes, vähemalt „Urikivi“ poolt, igate sõbralik. Samuti pole ka ükski „Urikivi“ kaastöolistest „Uudismaa“ vastu protesteerind, ehk, kuigi ka, siis ei tohiks see veel põhjust anda kogu aegkirja protesti nähtuseks pidada. Ehk arvustai seisukohal asudes on ka „Looming“ protesti nähtus kas „Agu“ „Romaani“ või „Meie Matsi“ vastu ja vastupidi, (avaldub ju siingi „nagu mujalgi võistlustung, erinevate tendentsi-dega, mis ka kõige avarama eeskavaga ajakirjas kõrvu ei või esineda!). Ning kas ei ole ehk seepärast natuke liigjuljus, nende olemasolu vaid selle pärast mitte soovitavaks pidada.

Niisama ei saa pooldada ka lugupeet arvustai väidet, et just noorsoo aegkirjad oleksid keelelt vähem uuenduslikud, — „just asja enese pärast“ on soovitavam, et seda oleksid vastupidi „vanema“, küpse, valmind kirjanduslise toodangu aegkirjad. Sääli näidata „uue“ ja „keeleuuendused pole demonstreerimiseks“, „et mõte on tähtsam kui kõik muu“, — ent noorusele jätkem aegkirjesse võltsimatu päikseline pühapäev, see ainuke päev, ilma märkusteta, ilma avalikkude noomitusteta, ilma selgroogude pooleks murdmiseta kivinend tõdede formelitate vahel (Sest kes siis lõppude lõpuks ikka kindlaks teeb kus paendumine lõpeb ja murdmine algab). „Urikivi“ pole siamaale deklareerind mingisugust kirjanduslist programmi. On parandusi teht toimetuse poolt, toimdes just vanema põlve kirjanduslisele vormile, parandades sel alusel mõnd väiksemat kõrvale kaldumist. Teiseks pole aegkirja sisu sugugi nii hirmus modern, nagu seda harjutud kurtma, eriti veel artiklite osa. Nii et arvame siingi asjatu olema kartuse nende häätahtlike vanade suhtes, kes sarnast modernismi nähes kohe purutaguruseks muutuvad. Sooksed vanad, kes sarnast pisukest modernismi sääske nähes kohe taguruse kaameliks muutuks, — sooksed vanad juba ei raatsigi „Urikivi“ pärast 40 marka väljaanda, nii et juba selletõttu arvustai kartus kõrvaldet olgu „Urikivi“ väljaandmise majanduslised kui ka vaimlised raskused lasuvad täielikult ainult noorte eneste õlgadel, mispärast ka noored vaid häätahtliku pääraputusega peavad reageerima sellele kartuselle kui härg sääsele, kes kogu künni jooksul rahulikult leband sama härja sarvel ja alles tõlt kodu minnes taipab küsida, et „vennike kas ma sulle ka koormaks ei ole?“ — Nii palju vastuseks „Urikivi“ asjus. Üldiselt oleme täiesti ühisel arvamisel arvustaiaga, et pole soovitav, et isegi noorsugu ainult enese kirjutet kirjandust loeks, kuid ega siis enese kirjutet kirjandus pole ühtegi noort keelend üldkirjandust lugemast, maitsemast. Vastupidi, ta kasvatab just huvi ja arusaamist, õhutab esteetilisele andumusele, teise teose intensiivsemalle süvenemisele, et omiski pahedes teadlik olla.

Teiseks pole hädaoht ka kui kuigi suur kui noored pineval esildumistungil trükkind töid millel vaid samane väärtus kui kunsti õpilase sõejuonistusel, kuna just vanade eneste poolt pole trükitehnika kohustusest kinni peet ja eriti noorsugu sarnase kirjanduse ohtra valingu alla jääb, mille väärtus kaugelt allapoole nulli!

Peame igatahes imestama, et noorsoo silmis lugupeet isik noorsoolt vabaduse ja need õigused võtta tahab, mis noorsool just olema peaksid. (Kas papa Jürgensteinist veel ei jätku?). „Urikivi“ peale lastud valguse suhtes peame aga küsima, kas on see puuduliku või jälle mõnelt poolt ant sihiliku informatsiooni vili? . . . Oleme tänulikud, kui meid kriitiliselt hinnata püütakse, kui see aga ekslisele informatsioonile põhjenez ja sealjuures sarnaselt lugu-peet aegkirjas nagu „Looming“ on ilmutakse — peab soovima et see hindamine sünniks enam tõele vastavamail alusil. Ei või juttugi olla siin otsekohesest vaenust vanema kirjanduslise põlve vastu, kuid noorte eneste asjus on ka ainult noortel enestel ikkagi A ja O õelda. — Nii noored tahavad!

A. Jõger.

Ü. E. N. Ü. Tartu Osakond.

Ü. E. N. Ü. Tartu Osakonna tegevus on peale suvist soigus olekut uuesti hoogu võtmas. Päevalu teeb Osakonnale ruumide puudus. Ei leidu kohta, kuhu oleks võimalik koondada tegevusharusid. Nüüd on nad kõik laiali pillat; üks ühele, teine teisale.

Osakonna laulukoor, mis pääle laulupeo oma tegevuse lõpetama pidi, ruumide ja juhataja puudusel — on nüüd uuesti tegevust alustamas kuna juhataja leitud on, ent ruumide küsimis veel lahendatud ei ole.

Näiteharu hakkas tööle väiksema mängudega, kuid juba lähemal ajal on kavatsus suurema ning tõsisema pala kallale asuda.

Maleharu avati oktoobri kuu lõpul, millest osavõtt kaunis elav. Esialgul mängitakse koos Maleseltsiga karskusliiduruumes; lähemal ajal korraldakse algajatele kursused „Malendid“ on tarvitada luband Male selts. Ü. E. N. Ü. Osakondade vahelisest maleturniirist otsustati osavõtta, selleks enne kohalist võistlust korraldades. Harjutused on kaks korda nädalas.

Karskusharu tegevus seisab huviõhtute korraldamises karskusseltsi „Karskuse Sõbraga“ koos, millised peetakse iga pühapäeva õhtul karskuseliidu ruumes. Ettekanneteks on referaadid, ning muud ettekanded ja lõbustused:

Lähemal ajal avatakse kirjandus haru, mille sihiks on uuemate kirjandusvooludega tutvustamine, peamiselt uue kirjakeelele.

Ü. E. N. Ü. Tartu Osakonna raamatkogusse on kogutud üle 500 raamatu, mille hulgas kena koguke väärtuslist materjaali. Raamatkogu on kõigile liigetele püütud teha kättesaadavaks. Lugejate arv piirdub 30.-ga (liikmeid Osakonnas rohkesti üle saja). Raamatukogu suurendamiseks on pööratud palvega kohalikkude kirjastusäride poole raamatuid annetada. Palvele on vastand E. Kirjanduse Selts, k-ü. Loodus, Gross ja Co, kellele siinkohal tänu raamatkogu kor. toimkonna nimel.

Ka korra varemini on raamatkogu üleskutsega kirjastusäride poole pöörand, siis tulid sellele paljud kirjastusärid vastu.

J. V.

Alfred Koplus †

Õudne surm teeb oma laastamise tööd, noorte keskelt väljakiskudes paremaid-elujõulisi, leinama jättes mahajääjaid.

A. K. sündis Alatskivi mõisas 8. sept. 1903. vanemate elukoha muutuste pärast oli ta sunnitud õppimiskohte sageli muutma. 1916 a. sügisel astus Tartu Linnakooli, lõpetades seda 1919 a. läks ta õpetajate seminaari, mille lõpetas parema õpilasena 1923 a. kevadel, omapes õpetaja kutse.

Seminaaris õppides, asutas ta rea õppur-linge, muuseas humanitaar ja muusikaringi, — olles neis juhtiva jõuna tegev võttis ta mitmest noorsoo kongressist õpilaste esitajana osa.

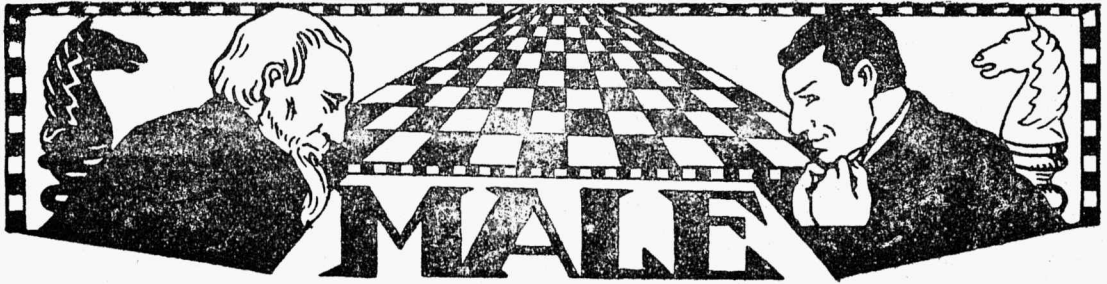
Hääsüdamline, osavõtlik ja laiasilmaringiga — nagu ta oli, võeti teda igal pool lahkelt vastu.

Käesoleva aasta algul hakkas ta Ü. E. N. Ü. Tartu osakonna laulukooris ja näiteharus agaralt tegutsema, kuni suvine vaheaeg ta siit eemale tõrjus. Sügisel asus ta Võru I sega-alkkooli õpetajana tööle, kus sai ainult kaks kuud tegutseda.

Surma läbi sai kriipsu kogu ta kavatsusele pääle tõmmat, muu seas ka Ü. E. N. Ü. osakonna asutamisele Võrru.

Puhka sõber Su mälestus jääb püsima Sinu sõprade keskel!

Joh. Voist.

Toimetaja J. Türn.

Partii nr. 2.

Mängitud turniiris 1923 a. Tallinna malemeistri nime peale „7“ okt. 1923.

J. Türn (valge)	Ins. Germann (must)
1. d2—d4	d7—d5
2. Rg1—f3	Rg8—f6
3. c2—c4	e7—e6
4. Rb1—c3	Rb8—d7
5. Oc1—g5	c7—c6
6. e2—e3	Ld8—a5
7. Rf3—d2	

Loetakse siin kohal parimaks käiguks.

7. . . .	d5:c4
8. Og5:f6	Rd7:f6
9. Rd2:c4	La5—g5

Lipp seisab siin halvasti.

10. Ld1—f6	Of8—e7
11. Of1—d3	Oc8—d7
12. Rc4—e5	h7—h5

Valge ähvardas 13. h4, 14.g4 ja 15. g5.

13. Va1—c1	Va8—d8
14. Rc3—e4	Lg5—h6
15. h2—h4	0—0
16. R4—g5	Od7—e8

17. g2—g4

See käik aitab musta vabaneda.

17. . . .	Rf6:g4
18. Re5:g4	h5:g4
19. Lf3:g4	Vd8—d5

Siin ehk järgmisel käigul pidi c5 tulema.

20. f2—f4	b7—b ⁵
21. Lg4—g2	f7—f5

22. oe4 vastu sihitud.

22. Od3—e2! c6—c5

Nüüd tuleb see käik hilja

23. Oe2—f3	2Oe8—b6
24. Vh1—g1	Lh6:h4+
25. Ke1—e2	Oe7:g5
26. Vg1—h1	b5—b4

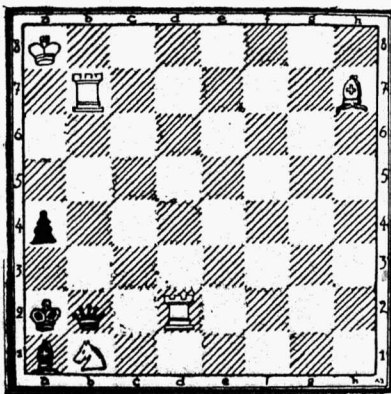
Lippu ei saa päästa

27. Vh1:h4

Siin oli ehk tugevam 27 fg Ob5+ 28. Kd1 Vd4+ 29 ed (mitte 29Kc2? mille järele must Vc4+ läbi tugeva peale tungi saavutab) Ld4+ 30. Le2 Vd8 31. Ld4 Vd4+ 32 Kd1 c4.

Ülesanne Nr. 4.

W. A. Shinkmann

Valge: Ka8, Vb7 ja d2, Oh7, Rb11;
Must: Ka2, Lb2, Oa1, E (ettur-jalamees) a 4.
Matt kahe käiguga.

27. . . .	Og5:h4
28. Of3:d5	Oc6:d5
29. Lg2—h2	Oh4—f6
30. Vc1:c5	Od5:a2
31. Lh2—h1	Of6—e7
32. Vc5—c7	Oa2—d5
33. Lh1—c1	Rg8—f7?
34. Lc1—c5	Vf8—e8
35. Lc5:b4	Rf7—f6
36. Lb4—a4	Ve8—h8
37. La4—d7	Vh8—h2+
38. Ke2—f1	Vh2—h1+
39. Kf1—f2	Must annab alla

Mõtlemisaeg:

2 tundi 36 m.

2 tundi 3 m.

TALLINN. Tänavune turniir Tallinna esimärgija nime peale lõppes tagajärjega.

Germann	+9—2 I auh.	(I. auhind Tallinna 1923 a. meistri nimi ja kuld rinnamärk II. auhind: hõbe rinnamärk).
Rinne	+7—3 II „	
Türn	+7½—3½ III „	
Kuskov	+6½—4½	
Israel	+5½—5½	
Sofin	+5½—5½	

Henriko Seppik

Aŭoro.

Absoluta nokto: Suno — kaj ĝ de la vivo — mortintas. Neelpor-
tebla frostoj onin pinĉas.

Ventego furiozas tra la mondo. Kverkbranĉoj per obtuzaj sonpilkoj
piedludas. Krias griza gufo sur kverksupro:

U—hu! U—hu!

Sur monteto oferfajro puncas. Homaj siluetoj ĉirkaŭ ĝi iradas. Ĝibaj
kaj malgrasaj. Enfajrigas ŝtipojn. Rezinozajn. Senrezinajn. Sekajn. Malsekajn.

Flamoj! Supreniĝu! Ĝis la Suno! Ĝis fino de l' ĉielvastaĝo! Ĝis kom-
enco de Nenio!

Fumo! Levigu rekte supren! Al la Suno! Karesu! Favorigu ĝin
Reveku! Revivigu!

Nokto: Centkapaj drakoj brue-krie flugas. Henantaj centaŭroj huf-
klake galopas. Kurbkornaj satirusoj beante kuras.

Ventego ŝiras-tiras la kapharojn kaj ĉifonvestojn de l' homidoj ofer-
antaj. Klinas ilin al la tero. Skurĝas senkompate. Drakone. Dolorege.

La oferfajro etas: Zumado. Krakado. Helpvokado. Ĝemado. Ago-
niado. Mortaĉado.

La patrinidoj pecon post peco siajn cerbojn enfajrigas. Siajn kreantajn
cerbojn. Ĝetas ilin takte en la konsumigantan oferfajron.

Agrabla brulodoro saturas la mondon. Potencaj flamegoj alĉieligas.
Rugaj. Purpuraj. Skarlataj, Karmezinaj. Puncaj. Verdaj. Flavaj. Bluj. Violkolo-
raj. Ultramaraj.

Ventego la fajron penas malestigi. Drakoj unun post alia la homidojn
englutas. Per siaj faŭkegoj. Vampiroj la sangon de l' restintoj forsuĉas.
Parĉoj la vivojn spinas. Malvolvas. Trancas. Grifoj elbekas l' okulojn.

Elterigas vegetaĵoj puncaj kaj skarlataj. Kiel sangoza karno. Malv-
armaj, viskozaj volvkreskadoj laŭ la duonnudaj korpoj de l' oferantoj supren-
rampas. Drozeroj portas purpurajn florojn, kies aromo dormigas por eterne.
Nevekeble.

La fajro konstante plimalgrandiĝas. Nur karboj ardas. Malhele.

La oferantoj siajn angiojn tratranĉas. Bluruĝa, varma sango fontane
elspruciĝas en la oferfajron.

Gigantaj flamoj zetigas erupcie en la spacon. Ĝin per skarlato pleni-
gas. Ĉio brulas bengalfajre. Fosfore. Sulfurfajre.

Flamoj ĝis la senviva Suno supreniĝas. Karesas ĝin. Rampas laŭ ĝia
suprazo. Malvarma.

III.

IV.

Ed. Riismann (O.E. N. U.)

Ta meelelt hää ja südamlük
ametiit komissaar, kasvult pikk . . .

[H. Pärtelpoeg (N.Ü. „Tungal“)]

Ta noorsooliitu teind on kogu suve,
vaid ölekörre kaudu kaitsen noorte huve . . .

Ektremoj trakuras la grandan Senvivulon. Ĝia korpo varmigas. Fajro penetras pli kaj pli profunden. Al la koro. Vekas ĝin la nova vivo.
Hura! Hura!

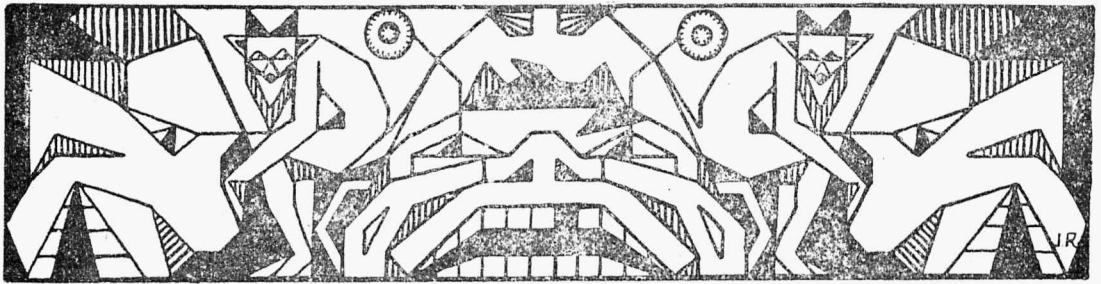
La Suno vekigis! Revivigis! Kantu! Ĝoju! Jubilu! Triumfu!
Demalantaŭ arbaro mallumega ĝi levigas. Kiel brulanta torĉego. Flamanta disko.

Faskoj da radioj oraj la mondon traflugas.
Oriento skarlatas. Stratusoj flosas sur la spektrokolora firmamento
Stratusoj: Blankaj. Citronflavaj. Siringbluaj. Orangkoloraj. Koĉenilruĝaj
Miriadoj da revekigintaj kantbirdoj flugas renkonte al la leviganta Suno. Glorkantas al ĝi. Ĝojtrilas. Gajĉirpas.

La sunradioj briligas aron da kadavroj. Meze de prakverkaro. Apud la estingiginta oferfajro.

La kranioj malplenas je cerboj. Angioj je sango. La koroj ne plu funkcias:

Ili oferis sin.
Pro Lumo.
Suno.

III-III.

Väikesi vaatlusi.

I.

Kevad ja esimene Noorsoo Kongress läksid mööda, suve ei saabundki ja sygisene Teine Noorsoo Kongress jäi tulemata, — Ent toimkond istub koon ja peab aru. . .

II.

Ärkas uus noorsoo yhing (ma ei tea tema nime).

III.

Yhe (arist)okratsismi rõhutava noorte yhingu juhatus unustas esimese noorsoo kongressil ant A. Johanson'i hoiatuse, et intelligent on vaid too, kes intelligendilt esineda mõistab, — ja istus jänese selga ja tahtis jätta need mäised mured ja sõita taeva. Kahjuks jäi aga raamatukaupluse vaateaknale pidama, ilmarahva esteetiliseks naudinguks, kahevärviline kaaneilustus ustavustunnistuseks varustusena kaasan. . . (Nii mainib vähemalt nende suvise tegevuse ylevaade, mis tutvunemiseks meile saadet.)

IV.

„Koit“ koidutas Harjuväravamäel. Ent oli juba hilissygis ja paks udu kattis maa ja pilved taeva, nii polnd teda näha. Ja seepärast katab ka nende tegevust pilkane Egypti pimedus ja meie ei tea mitte missugused on nende sydame mõtlemised.

V.

„Linda“ on vastselt syndind, aga ta aju ja mõtlemisviis on jäänd vanaks (ent syda olla veel noor ja mehele tahta ka, — mis sa ikka teed!). Ja nii kehalt noorest nõdruke, vaimult vanast väälike ei suuda ta nyudki vist kaugemale kõverast kysimismärgist. Igatahes soovime sellekski abieluks õnne! . . .

VI.

Yhe Ü. E. N. Ü. osakonna esitaja deklaaris viimase Ü. E. N. Ü. Esitava Kogu koosolekul, et kuna nende osakonna liikmed pea kõik ainult külägymnaasiumi haridusega on ja „Urikivi“ sisust sellepärast aru ei saa, — ei saavat nad „Urikivi“ aineliselt toetada. (Just kui Haridusministeeriumgi!). Vaimliselt olla nad aga soovikorral seda valmis tegema. Aitäh, aitäh! . . .

Toimetusele saadet kirjandus.

EDUARD NUKK: RÄNNAKUL. Luuletuskogu. „Leelo“ kirjastus Tallinnas 1923 a. Hind Mk: 100.—
HERMANN JÄNES: TAEVAMINEK Novelletid. A.-s. „Varrak“u kirjastus Tallinnas 1923 a. Hind SVENSKA ARBETAR ESPERANTISTEN (Sveda Laborista Esperantisto). Red. Svenska Arbetar Esperanto — Förbundet, Göteborg. Nr. 7, Nr. 8. Pris 15 öre.
Leipziga Foiro. — (Leiptsigi Messe väljanne). autuno 1923
Viena Foiro, — (Viini Messe väljanne). primtempo 1923

Tegev toimetaja: Aug. Jõger. Vastutav toimetaja: Ferd. Kreitsmann. Toimetus: Juhan Jaik, Joh. Järv, Joh. Türn. Väljaandja: Ümaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus.

Trükitud O.-ü. „Edu“ trükikojas, S.-Kompassi 40. Telefon 14-92.

Meie lugijaile.

Käesoleva numbril ilmumine on viibind toimetuselt mitte ärarippuvail põhjusil. Järgmine number ilmub juba kirjastusühisus „Urikivi“ väljaandel, missugune asutada otsustati viimasel Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Esitava kogu koosolekul. Senni oleme rõõmustavalt rohke poolehoidjate arvu võitnud, kuid sellest ikkagi veel vähe, et aegkirja edaspidistki ilmumist täitsa muretuks teha. Seepärast on iga meie sõbra ja poolehoidja kohus „Urikivi“ levinemiseks energiliselt kaasajuda, oma tutvuskonna tähelepanu meie aegkirjale juhtides. Järjest kasvav kaastöölise arv, garanteerib sisu mitmekülgsuse ja huvitavuse. Käesolevast numbrist pääle hakkame tooma noorsoo juhtide näopilte - karrikatuure, et laiemaid hulki tutvustada nendega, kes üksikute noorsoo organisatsioonide eesrinnas sammuvad. Samuti on samme astut muusika, teatri ja spordi osakonde sissevõtmiseks, kokkuleppides sellekohaste kaastöölisega. Kuna senni ilmund reprotuksioonid nendele mitte vastava l paberil trükkimise tõttu oma otstarbet täitsa ei täida, olemas käesoleval numbril osa neist kriidipaberile trükkida lasknud, missuguse juurde ka edaspidi jääksime. Kõikide nende kavatsuste täitmine tõstaks aga üksiku numbril hinna praeguse eksemplaride arvu juures paratamatult liiga kõrgeks. Sellepärast iga noor, iga noorsoo sõber, kes soovib, et meie noorsool oleks aegkiri mis sisult kui ka välimuselt meid kõiki rahuldaks ja mida uhkusega teiste kõige paremate aegkirjadega kõrvu võime seada, - peab tingimata kõigi temal tarvitada olevate abinõudega oma ümbruskonnas meie poolehoidjaid võitma, tellimiste-kuulutuste vastuvõtte punkte avama, kuulutusi-tellimisi korjama (missuguse eest vastava tasu arvame, sellekohaste ettepanekutega palume varem meie poole pöörata, mille peale vastavad tõendused väljasaadame) jne. Ühise jõuga vaid võidame kõik raskused, kõik takistused!

Seda lootes:

„URIKIVI“ TALLITUS.
Pikk t. Nr. 69
Tallinn.

Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse
Keskjuhatus,
Pikk tän. 69 Tallinnas.

„URIKIVI“ üksikute numbrite müüjaid palume arved eelmiste numbrite eest peatselt ära õiendada.

TALITUS.

Ilmus trükist

ED. NUKK'i luuletuskogu

≡ „RÄNNAKUL“ ≡

Hind 100 Mrk.

Nõudke igast raamatukauplusest! Leidugu see raamat
iga raamatusõbra noorsoolase jõulu lugemislaua!

Kirjastus „Leelo“ Tallinnas.

Käesoleva aasta jõuludeks ilmub

JUHAN JAIK'i luuletuskogu

„Rouge kiriku kell“

Kõige kohasem raamat pühade kingituseks.

Ĉiu samideano nepre devas subteni kaj aboni solan espe-
rantan revuon de literaturo kaj arto

„Literatura Mondo“ — n

Se vi atendas, ke ankaŭ Esperantistaro havu revuon, kiu laŭ
amplekso, enhavo kaj ekstero estas samnivela kun naciaj revuoj, se
vi atendas ke ĝi estu nepre fidele spegulo ne nur de esperanta, —
sed de l' tutmonda aktuala literaturo kaj arta vivo — kunhelpu
por ĉitii realiĝo:

Legu kaj abonu!

Abonpago por tuta jaro 300 Emk. duonjare 190 Emk.
Abonojn akceptas: Helmi Dresen, postkast 6 Tallinn.
Toimetus: Budapest. VI Andrassy ut 81.